

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

+ Soványság +
Száz telt testidomok a mi keleti orvostudományunk 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást érkeztet. Orvosi rend szerint. Széles körben használatos. Nem szedhető. Széles körben használatos. Ár: kartononként 2 kor. 50 fillér. Postai utalvány vagy utánvéttel. Használati utasítással. Kígyón. Institut 0711.
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königsplatzstrasse 78.
Főraktár Magyarországon: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

Miként lehet szép női termetet elérni.
A kebel szépsége a női hajjal egy legelőkelőbb, melynek adományozásában természet nem mutatja magát pazarlóan. Ennélfogva a hölgyek szívesen fogadják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melyvel a természet szelíd módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a linon párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratió-féle PILULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebel fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomainak egyáltalában diszkrét testességet kölcsönöznek. Használata abban áll, hogy a táplálékban plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a mellűjén megállapodnak. Az egy-egy pilula a mellűjén megállapodnak. Az egy-egy pilula a mellűjén megállapodnak. Az egy-egy pilula a mellűjén megállapodnak.
J. RATIE, Pharmicien, 5. Passage Vendau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországon: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Eddig nem létezett, páratlan a maga nemében a „REKORD” műintézet vállalata, mely hazai szegénysorsu akadémiai művészekből alakult, a szépség és a nagyközönségnek alkalmat nyújtani igazi művészi munkák olcsó beszerzésére. Kérjük a n. é. közönséget b. pártfogását, mert ezáltal alkalmat nyújt az elnyomott művészeknek pályájuk folytatására.
Jó munkáért mindenkor kezeséget vállalunk bármely rossz fénykép után is.
Arak minden utánfizetés nélkül:
Életnagyságu krtarajzok vagy nagyrítások papírral együtt 3 kor.
Életnagyságu Pastel-festmény papírral együtt 6 kor.
Életnagyságu olajfestmény 10 kor.
Vidéki megrendelések utánvéttel, minden fénykép után 1 kor. csomagolási díj fizetendő.
Műterem: VII., Rottenbiller-utca 46.

38. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, SZEPTEMBER 20.

A női szépség elősegítése, összehangolása és fenntartása legkíméletesebb és leghatékosabb a **MARGIT-CREME**, mely vegytiszt, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz. Teljesen ártalmatlan. Ezen világírta arckrém pár nap alatt eltávolítja szőrt, májfoltot, pattanást, bőrkátrát (Mitesser) és minden más bőrbajot. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőbubjakat és az arczot hófehérre, simává és üdvévé varázsolja. Ár nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.
Margit hölgypor 1 kor. 20 fill. Margit szappan 70 fill. Margit fogpórá (Zahn-pasta) 1 kor., Margit arczvíz 1 korona.
Hamisítványok bíróság üldöztetnek.
Postán utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen gyógyszer. Arad.** Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12. és Andrássy-út 29. — Kapható minden gyógyszerárban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a MELANOGENE fekete és barna színben.
Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakállát, bajuszt pár perc alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ár 2 kor. 80 fillér. 9815
Török József gyógyszer. Király-u. 12. és Andrássy-út 29. — Kapható minden gyógyszerárban.

Az egyedül létező valódi angol **SZÉPÍTŐSZER** a Balassa-féle valódi angol **UGORKATEJ**, mely azonnal eltávolít minden szőrt, májfoltot, pattanást, bőrkátrát (Mitesser) stb. és az arcznak friss üdöséget, fiataloságot kölcsönöz.
Egy üveg ára 2 kor., ehhez ugorka-szappan 1 kor., ponde 2 kor. 9880
Főszékhely: Balassa Kornél gyógyszer. Temesvár.
Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Budapest: Török József gyógyszerárban Király-utca 12 és Andrássy-út 26.

Hajfestő - fésű.
Egyszerű fésűvel 6 sz. vagy vöröses haját szőke, barna vagy feketére festi. Teljesen ártalmatlan! Éveken át használatban. Darab 5 korona franko. Szállítóját J. Schüller, Wien, II., Kurbauungasse 4.

KOCH-féle vadász-gallér «Kész!!!» Törv. védve.
Vadászoknak nélkülözhetetlen gallér vízmentes lóden-szövetből 10, 12, 14 és 16 ft. Csak **KOCH** Testvéreknél Budapest legnagyobb férfi- és gyermekruházati áruházában kapható **Károly-körut 26.** Bőrkabátok 16 ftól feljebb Szabott árak. 10060

LUCCA a líkőrök királya, 9847 az előkelőség kedvence!
Kapható csak elsőrangú üzletekben és kávéházakban. **LUCCA-TÁRSASÁG, Hamburgban.** Magyarországi vezérképviselő: **HIRSCH és PERL** gyarmat-áru-ügynökség Bpest, V., Szabadság-tér 6. Telefon 36-60.
Cs. és kir. 12. sz. vonat-osztály. 10077

Rozsnyay vasas china bora.
Igen hatékony vér-szegénység, sápkor, neurasthenia esetei ben. Egy üveg ára 2.40 kor. Egy 6 üveg-tartalmazó postaládára 12.12 kor. franco küldve.
Főraktár Budapest: Török József gyógyszerárban.
Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Mátys gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér, valamint minden más gyógyszerárban.

KOCH Testvéreknél Budapest legnagyobb férfi- és gyermekruházati áruházában kapható **Károly-körut 26.** Bőrkabátok 16 ftól feljebb Szabott árak. 10060

Hirdetmény.
1903 október hó 6-án, reggel 7 órától kezdve, Nagy-Szebenben a Hermann-téren (a nagy gyalogsági kaszárnya előtt) körülbelül 140 kincstári, többnyire a vonat-szakaszánál használatban volt selejtezendő lő árverési uton eladatik.
A lovak átadása a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés ellenében és az esedékes fokozatos bélyegilleték lerovása után történik.
Nagy-Szeben, 1903 szeptember hó 10.
A cs. és kir. 12. sz. vonat-osztály árusító-bizottsága.

Képviselek kerestetnek. Mint a monarchia egyetlen különlegességi üzlete, ajánljuk magunkat a német grammophon-részvénytársaságtól való **GRAMMOPHONOK, lemezek, tűk és tartozékrészek beszerzése végett.** Készpénz- és részletfizetésre. **Weiss H. és Társa, Budapest, Károly-körut 2/s.**
Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Az Országos Képtár birtokában levő olajfestmény után.
GRÓF BERCSENYI MIKLÓS.

A gróf Csáky György Napoleon birtokában levő olajfestmény után fényképezte Lávay István.
GRÓF BERCSENYI MIKLÓSNÉ, CSÁKY KRISZTINA.

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Bercsényi első hitvesét váratlan halála után négy évnél tovább gyászolta. Ekkor újra nősült s érdekes, hogy megint kétszeres özvegyet vett el: gróf Csáky István országbíró leányát Csáky Krisztinát, a kinek első férje gróf Erdődy Sándor kamaraelnök, a második pedig Draskovich Miklós országbíró volt. Csáky Krisztina, bár Bercsényinél tíz évvel idősebb, még mindig feltűnően szép s e mellett nagy műveltségű és pompakedvelő nő volt. * Második nejével is pompásan berendezett ungvári kastélyában tartózkodott Bercsényi legörömebb, nyílt udvartartva, tudomány- és művészetkedvelő hajlamainak élve, de nem feledkezve meg a haza ügyeiről sem. Szoros barátságra lépett II. Rákóczi Ferenczel, a ki a közeli Munkácsán lakott s a két nagy tekintélyű, fényes tehetségű és lelkes hazafiságú férfiú együtt szötte a terveket, miként lehetne a mindenfelől szorongatott nemzet sorsán segíteni. Az az elégtelenség, mely az időben a hazafiak között országszerte általános volt, eltöltötte az ő lelküket is s Bercsényinek fő része volt abban, hogy Rákóczi elszánta magát, hogy kezébe veszi a nemzeti ügy zászlaját. Terveik, mint ismeretes, árulás útján napvilágra jutottak; Rákóczi s több előkelő párthive fogságba került. Bercsényinek sikerült kibujdosni Lengyelországba. Ide menekült a börtönből való szökése után Rákóczi is s a két férfiú alkudozást kezdett XIV. Lajos francia király követivel a magyar fölkelés támogatására. Rákóczi, miután hazulról is sürgették, benyomult az országba s csakhamar utána jött Bercsényi is hat század jól felszerelt dragonyossal s e segítség nagy lelkesedést öntött a még akkor csekély számú és a Munkácsnál szenvedett első vereség miatt szorongatott helyzetű kurucz hadakba.

Ezzel megkezdődött a kurucz háború, melynek lefolyása s Bercsényinek benne viselt szerepe eléggé ismeretes. Bercsényi óriási tevékenységet fejtett ki, mint fővezér, a hadak szervezésében és vezetésében, a békéről folyt tanácskozásokban, később a Nagy Péter csárral folytatott szövetségi tárgyalásokban, mint Rákóczi megbízottja, a szécsényi és ónodi országgyűléseken, mint Rákóczi legfőbb szószólója. Hadi dicsőségét, hadvezéri képességét hirdeti sok kisebb nyert csatán kívül a szomolányi diadal, számos ügyes hadmozdulat, melyekkel a császáriak terveit megzavarta; még ha veszített is csatákat, azokban is lépten-nyomon látjuk kitűnő hadvezéri intézkedéseit. Vezérszerepet játszott az országgyűléseken, mint a legnagyobb tekintélyű szónokok egyike s mint diplomata is nagy sikerrel működött.

A kuruczok szerencséjének hanyatlása után Bercsényi kiment Nagy Péter csárhoz segítséget kérni. Nemsokára követte ide Rákóczi is. Míg a fejedelem és fővezére külföldön időztek, Károlyi Sándor megkötötte a szatmári békét. Bercsényi Oroszországban maradt még akkor is, mikor Rákóczi Franciaországba ment; a III. Károlylyal háborúskodó török hívására 1716-ban bujdosó társaival az Al-Dunához ment. Be is ütött Magyarországra, melyet ek-

* Bercsényi e házasságáról, költői hajlandóságú titkárja és egyik legmeghittebb embere, Kőszeghy Pál hat részből álló, négyes rím alexandrinusokban írt «történeti ének»-et is szerzett, melyben a «Múranyi Venus» mintájára Csáky Krisztinát, mint a vas megyei Vép urnőjét «Vépi Venus»-nak nevezte. A költemény kéziratát Bercsényiné a rodostói bujdosásba is magával vitte, mind haláláig szeretettel őrizte. A kézirat később a varsói Krasinsky-könyvtárba került, a honnan Romer Flóris figyelmeztetésére Thaly Kálmán másolta le és adta ki nyomtatásban. A hosszú verses krónika mint költői mű sincs némely szépségei híján, de főleg mint korpék és művelődéstörténeti adalék becses.

kor látott utoljára. A török nándorfejérvári veresége azonban véget vetett a kuruczok reményeinek s Bercsényi a közben szintén török földre lépett Rákóczival s a többi bujdosókkal Rodostóban vonult meg.

A Márvány-tenger partján fekvő városkában töltötte mozgalmass élete végnapjait, téltelenségre kárhoztatva. Rákócziak hű embere, benső barátja maradt a számkivetésben is, a mint hogy hazafiságának s fejedelméhez való hűségének feláldozta mindenét: nagy vagyonát, a hazában elfoglalt előkelő állását, a hazába való visszatérés reményét. 1726-ban halt meg Rodostóban, fejedelme és barátja karjai között. Hamvait a rodostói görög templomban márvány-síremlék jelöli.

Bercsényi második neje, gróf Csáky Krisztina, Rodostóban három évvel előbb, 1723-ban halt meg. Az öregedő férfiú ekkor újabb házasságra lépett Kőszeghy Zsuzsikával, titkárnak, Kőszeghy Pálnak — a fentebb említett lakodalmi költemény szerzőjének — leányával, a ki a velük együtt a száműzetés kenyerén élő borongó lelkű Mikes Kelemen szívét is lángra gyullasztotta, a miről «Törökországi levelei» nem egy megható helye tanuskodik. Kőszeghy Zsuzsanna híven ápolta férjét öregségében, halála után többé férjhez nem ment s a száműzetésben maradt élte fogytáig.

*

Gróf Bercsényi Miklósról Thaly Kálmán nyomán a következő jellemzést közöljük:

Gróf Bercsényi Miklósnak legkiválóbb jellemvonása a vasakarat, törhetlen erély és lankadatlan, bámulatra méltó tetterő, melyet a férfiútól még legkonokabb ellenségei sem tagadhattak meg soha. Akaratereje tartá őt fenn a legválságosabb események között is; ebből ered óriási munkabíró tevékenysége. A hadvezérlésben úgy, mint az országkormányzatban legerősebb oldala a szervezés. Elméje a dolgok velejére hatoló, szelleme szikrázó, kedélye hol felvillámol, hol gúnyoros, maró sarkazmusával sújtani és ölni tud.

Lelkének legszebb gyöngye a véghetetlen, odaadó, feláldozó, lángoló szeretet hazája, nemzete, magyar faja s a magyarságnak akkori reménye, szemefénye: Rákóczi fejedelem iránt, kinek személyén — mint urán és mint barátján — példátlan hűséggel s rajongó ragaszkodással csüggött. Bercsényi heves vérékatú, indulatos, gyűlékony és ha fellobbant: szilaj természetű volt, szenvedélyesen, féktelenül szeretett és gyűlölt. A mily büszke és parancsoló másokhoz, oly szelíd és engedékeny Rákóczi irányában, a kinek nemcsak legbensőbb tanácsadója, hanem leghűbb követője, alattvalója is. Másokkal szemben oroszán, fejedelmével szemben bárány.

Lelke mély vallásosságú, őseinek hitében buzgó. Az iskoláknak, tanúgynek, tudományoknak, kulturának lelkes barátja s pártfogója, a könyveknek szenvedélyes kedvelője. Olvasottsága bő, még táboraiába is ládákban hordatja magával kedves könyveit. Ékesszólásban valódi szónok, magyarul úgy, mint latinul; gyűjtő tüző, elragadó, ötleteiben szikrázó szellemű, mások gúnyoros; idézeteiben, példázataiban találó, érvelésében meggyőző s ha kell, a szív húrjait is meg tudja vezetni. A költészethez: latin és magyar versek, magvas gnómák, csipős epigrammok és anagrammok szerzéséhez is ért. Prózája pedig mintaszerű. Mint magyar levlíró, a legjelesebbek egyike. Rákóczi is nagy elismeréssel ír Bercsényi tehetségeiről emlékirataiban: azt mondja róla, hogy az ország összes főurai közül egy sem mérkőzhetett vele nagy elméjével; értelmiség dolgában mindnyá-

juk fölött állott. Hasonlóan nyilatkozott róla Heister osztrák tábornok, a ki a kuruczoknál töltött három évi fogsága alatt gyakran volt Kassán Bercsényi vendége; mint egy a Nemzeti Múzeumban őrzött labancz napló mondja: «Heister csaknem megfűt belé, a mint dicséri Bercsényit és nem tudom, micsoda nagy részét veti a világnak hozzá, hogy nincs hozzá hasonlítható értelmes ember benne?»

A mi Bercsényi külsejét illeti: arca igazi magyaros és férfias szépségű, erőteljes kifejezésű volt, átható, parancsoló tekintetével; termete a középnel magasabb és inkább karcsú, mint testes. Arczépe, melyet közlünk, egykorú olajfestményben maradt fenn. E kép a murányi váról, (mely 1707—1710-ben az őve volt) került a Fáy-családnak s utóbb a Nemzeti Múzeum történelmi képtárába. Életnagyságú mellkép, mely «Temetvényi Gróf Bercsényi Miklós Ung vármegye örökös főispánja» aláírásával, 35—40 éves korában ábrázolja a szabadsághóst. Erőteljes vonásai híven tükrözik vissza jellemét. Dús fekete hajtól körített nyílt, domború homloka fényes értelmi tehetségére, szemöldökeinek ívei akaraterejére; mélyen fekvő igen nagy és szép villogó fekete szemei, — melyek haragos tűzben égnek — szenvedélyességre; nagy sáorra bátorságára; erős, domború álla jellemének szilárdságára, makacsságára, élénk piros ajkai ragyogó ékesszólására s humorának nyílaira emlékeztetnek. Nyalka, tömött hajúsa — úgy mint vállra omló hajzata — hullófeke. Arcszíne olajbarna, gyöngye pírrel oreczái közepén. Szemeinek kifejezése parancsoló, kemény, lángoló. Általában az egész arcz tösgyökéres magyar típusú, rendkívül érdekes és sokat jelentő. Mellette, nyakát gazdag aranydíszítésű kék páncél borítja fővezéri rangját jelző széles arany vállszalaggal, mely jobb válláról balra csüng alá. A kép festése nem finom és restaurálva is van már, de erőteljes és a szilaj kurucz hadvezért jellemzőbben képzelni sem lehetne.

OLYAN VAGYOK CSAK...

Olyan vagyok csak, mint a hegyi pásztor, Ki dalra kezd, friss dalra, valahányszor Érinti lelkét tiszta indulat, S a kürt szíve dalának szárnyat ad. A kit vígságba, kéjbe von a lét, Az nem hallja meg üde énekét; Kinek kora dér hullt ifjú szívére: Az csak tovább megy, e dalt meg nem érte. S míg élet-útján sivár halad, Féradtan roskad bús teher alatt. Könyessepp se hull fásult szeméből, Mert szíve a daltól nem épül.

De néha mégis valaki megáll A hegy alatt, az erdő fáián! Megáll s meghatva élvezi a dalt, Melyet az egyszerű lélek sugallt. Édes gyönyör közt búja elpihen S mély hálát érez lelke mélyiben. A pásztor nem is látja meg talán, Hogy valaki megenyhült friss dalán, A ki többé nem látja a hegyet, De soká hallja még az énekét.

... Ha dalba kezdek: szívem kényszerít, Dicsőség, érdeke engem nem hevít, Akaratlan jó nótám mindahányszor, Olyan vagyok csak, mint a hegyi pásztor.

Havas István.

A FERGETEG.

A fergeteg ha elvonult, Mosolyg megint a táj, S nem látszik rajta semmi sem, A mi bús, a mi fáj.

A sok fájó seb rejtve, benn Erdők mélyén marad: Tépett levél, letört virág, Elpusztult madarak.

Az ember ép így mosolyog Előbb-utóbb megint, Ha elviharzott bánata, Átélt bármennyi kínt. De szíve mélyén titkosan Hord sok fájó sebet: Tépett ábrándot, tört reményt, Üdvöt, mely elveszett.

Szomolányi Gyula.

A SZÖKEVÉNYEK.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irtó F. W. Wharton. Angolból fordította: S. A.

Három óra volt délután, három órával korábban, mint a hogy máskor Beekman el szokott távozni. A mint lépteit a felé a városrész felé fordította, a hol lakott, álmélkodással nézte minden óra lapját, a mely mellett elment. Belsejében azonban dühöngött a harag, mely elhomályosította gondolkodását s a mikor odaért a Gray kisasszony kapuja elé, egy egész percig csak nézte a csemeget, a nélkül, hogy megmozdult volna. Az öregasszony, a ki a kaput kinyitotta, ő úgy hitte, jó indulattal volt iránta. A szokott módon üdvözölte, aztán Gray kisasszony után kérdezősködött.

— A hölgyek el vannak foglalva, — felelt Hanna habozva.

— Vigye fel a névjegyet és mondja meg, hogy nagyon komolyan szeretnék a kisasszonyt látogatni.

— Az asszony a fejét rázza.

— Nagyon furcsák voltak, — mondta lassan.

— Felviszi az izenetemet? — kérdezte Beekman nyájasan s a hangjában volt valami, a mi az öreg teremést meghatotta. Komolyan nézett rá.

— Üljön le, — mondta és eltűnt.

Beekman a nappali szoba folyosójában állt. Minden olyan sajtóságon ismerős volt neki, de bevilágítva azzal a drámai frissességgel, a melyet a szenvedély fénye vet az élettelen dolgokra is. Nem sokáig volt egyedül. Hanna állt megint mellette, barázdás arca piros volt.

— Gray asszony ezt küldte önnek, — mondta és odaadott neki egy kártyát. Közelebb ment az ablakhoz és elolvasta.

— Gray asszony kéri Beekman urat, vegye tudomásul abbéli óhaját, hogy ismeretségük a mai nappal véget érjen. Sajnálja, hogy egyáltalán megvolt. Gray kisasszony teljesen meggyezik ebben anyjával.

Beekman az asszonyhoz fordult.

— Nem értem, — mondta. — Itt valami tévedés van, valami rejtély.

Elővette névjegyet és ráírt valamit.

— Kérem, vigye be ezt Gray asszonynak. Belevetette magát egy mély karosszékre és várt. A válasz megjött.

— Gray asszony nem kíván semmi magyarázatot hallani. Az ismeretség neki soha sem volt kedvére s most kéri, ne untassa vele többet sem őt, sem leányát.

A fiatal ember felállt és a két kártyát együtt beletette a jegyzőkönyvébe.

— Jó éjszakát, Hanna, — szolt és kiment a házból, a város felé indulva.

A mint nekiment a jeges szélnek, egy dolog tisztán állt előtte: dolgoznia kell, mert különben gyilkolni fog. Felkereste egy ismerősét, egy nagy acélgépgyár vezetőjét, állást kért tőle, vitatkozott a lehetőségekről és látta, hogy itt lehet valamit csinálni, de egy kis idő kell hozzá. Meglátogatott még néhány más embert is s aztán a végső menedékhelyre fordult. Egyszerre jó lesz ez is, később majd csak kap munkát, olyat, a mi megfelel neki. Erezte a saját képességeit, de most, még ez nap, még ez órában foglalkozásnak kell lennie.

Három órával később egy vasúti mozdony szerelmájában vágatott ki a whitefieldi nagy lábmásló, két zubbonyban, fekete sapkában, mint segédje Murphynak, régi barátjának abból az időből, mikor egy évig fűtő volt egy mozdó-

Takáts Menyhért jászói prépost, a nagybírózatig elnöke.

Münster Tiivadar kassai polgármester, a végrehajtóbírózatig elnöke.

Dell Jenő a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára, ügyvezető elnök.

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLJE-KIÁLLÍTÁS ELNÖKEI.

nyon. Lelke gyilkos érzéseit beletemette a gép kohójába, a szén zörgése, patogás közben.

V.

Blake asszony házában, melyet Gray asszony kölcsön kért leánya lakodalmára, az előterem fülkéjében egy fehérbe öltözött alak állott. Gray Georgina volt, a ki egy órával ezelőtt esküdt meg Welsh Károlylyal. A hely tele volt zöldelő növényekkel, pálmával és virággal, a levegő tele volt friss rózsák illatával. A leány kezében tartotta drótra fűzött bimbókból összerakott bokorétját. A vendégek mind elmentek már, ő egy pillanatra egyedül volt.

Tágra nyitott azurkék szeme az elébb még bizonyos csendes nyugalommal nézett a tömegre, a mely előtte elvonult az ebédlő felé; aztán hirtelen észrevette, hogy a fehér fátyol nagyon nehéz, lehúzza a fejét. Valahol le kell vetnie menyasszonyi díszét; nincs még ugyan itt az ideje, de az egyre megy; — valahol az emeleten ott van egy szobában az a ruha, a melyben hazulról idejött s ugyanott van egy másik ruhája is az ágyon. Az előbbi nem fogja viselni soha többé, a másik azonban jobb lesz, mint a mely rajta van, mert ez, mintha tele volna harangokkal, melyek hozzá hívják az embereket — lakodalmi harangokkal — szörnyű érzés.

Fiatalos, könnyű lépteit az elhagyott lépcső felé fordította s felment az emeleti előcsarnokba. Elment egy zárt ajtó előtt, egy másik nyitva volt, megállt előtte, habozva, nem ez-e az a szoba, a hol átöltözött? Megállt és a kilincs felé nyúlt, de visszalépett, mert belülről férfihangot hallott. Welsh hangja volt, ismerte nagyon jól.

— Kedves barátom, — szolt a hang s tiltakozás, harag és könyörgés volt benne egyszerre — nincs arra semmi szükség, hogy oly hevesen pártjára álljon Beekmannak. Nem tudom, miért törődik az okaimmal, hogy miért bocsátom el az alkalmazottaimat.

A leány úgy állt, mint a szobor, bámulva az ajtóra. A felelet rögtön a szülő nyomán következett.

— Ugyan ne játszsák a szavakkal, Welsh. Elbocsátotta, nem más okért, csak mert útjában volt annál a nőnél, a ki szeret. Hogy micsoda hazugságokkal tartotta a nőket, azt nem tudom, nem is keresem. Ha a leány hitt nekik, akkor nem érdemli meg, hogy... Eh, ne törődjünk ezzel, de én nem vagyok képes önnel kezét fogni, vagy úgy tenni, mintha szeretném önt. Idejöttem ma, — ha úgy tetszik, merő kíváncsiságból, de ez a némém háza és önnel nem tartozom felelősséggel. Ne beszéljünk erről, én megyek.

A mint az utolsó szavakat hallotta, a leány megfordult, gyorsan lefutott a lépcsőn s ennek lábánál megállt. Egy férfi közeledett feléje. Elküldte egy pohár borért, vagy másért, aztán elküldte még más valamit, úgy hogy egyedül volt, mikor Ritter odaért hozzá.

Ritter nagyon könnyedén meghajolt s tovább akart menni, a mikor a leány megfogta a kezét.

— Ritter úr! — szolt és elhallgatott egy pillanatra.

— Ön az ő barátja, úgy-e? — mondta aztán. Ritter némán bámult rá.

— Jó barátja? — folytatta a leány. — Mondja meg az igazat. Elég volt már a hazugságból. Az igazat akarom tudni.

Ritter habozott, de a nő kezével, melyet még mindig a karjára nyugtatott, megrázta.

— Beszéljen — sürgette, — mert különben elhagynom azonnal ezt a házat és felkeresem őt. És Ritter beszélt...

A levegő enyhe volt és balszamos a tavasz lehelletétől, pedig két nap előtt még a föld jégpáncélban volt. A leány egy pillanatra megállt az utcán, aztán gyors léptekkel elindult a kövezeten. A mikor lehetett, elkerülte a széles utcákat és a keskenyeket kereste, de nagyon sietett és félóra múlva megtalálta az utcát, melyet keresett. Az esthomály kezdett leszállni. Az év első enyhe estéje volt s a leány kipirult a gyors járástól. Megtalálta az utcát, az utcában a házat s csak mikor megállt az ajtó-küszöbnél s a csengő éles szavát hallotta, csak akkor szállt a szívébe a vér. Egy asszony eresztette be, felvezette a lépcsőn, kinyitotta az ajtót, aztán habozva megállt.

— Adhat egy névjegyet, kisasszony? — mondta. — E nélkül nem szoktam hölgyeket beereszteni egy úr szobájába, városzobánk pedig nincs.

A leány kivett a zsebéből egy névjegytárcsát s előmutatott egy levelet. A keze remegett, a mint az asszonynak megmutatta.

— Ismeri Beekman úr kezéirását? — kérdezte.

— Jól van, minden rendben van — mondta amaz. — Várjon itt, mindjárt itthon lesz. Hazajön enni és mosakodni bizonyosan. Üljön le, nem fog sokáig késni.

Kiment a szobából és betette az ajtót maga mögött. A szoba kicsi volt, egy ablakkal. Az ágy fehéren csillogott, ezenkívül egy hálószoza szokásos butorai voltak ott s egy íróasztal tele iratokkal és egy könyvtárral. Dohányszag volt a levegőben s a kis fehér függönyökön. A leány leült egy székre az ajtó mellett s igyekezett lecsendesíteni a szíve dobogását. Lassan, lassan el is csendesedett; a karját ráfektette az íróasztalra s ráborult. Aztán lépteiket hallott és elkezdett rettentően remegni, úgy tetszett, hogy a futásban van egyedül menedéke. Fel akart állni, de a térde megrögyött s mikor az ajtó kinyílt, még mindig ott állt a széken, a feje lehajtva, kis keze belekapaszkodva az íróasztal szélébe.

Beekman egy pillanatra megállt az ajtóban, aztán belépve betette maga után. Oly némán állt helyén ő is, mint a leány. Aztán közelebb lépett s fölébe hajolt, talpra állította, megfogta két kezét a kezébe s a szeme a sötétben is bele-ragyogott a leányéba.

— Te! — mondta — te...

Aztán, még mindig kezében tartva a leány mindkét kezét, meggyújtotta a gázlámpát s ennek fényében szenvedélytől emésztve nézett a leány szemébe.

A leány ajkai mozogtak, de nem jött hang belőlük. A férfi hátravetette fejét és a fogain keresztül beszélt.

— Ne szóljon — mondta — mire való a beszéd? — és keblére nyomta a leány kezét.

A leány szép szeme meg se rebkent.

— Egy órával ezelőtt volt az esküvőm; — mondta — a vendégek még ott vannak.

Beekman megszorította a kezét. A leány folytatta.

— Elszöktem. Itt akar tartani?

A férfi halkán elnevette magát.

— Hogy itt tartom-e? Megtartom-e a vért a szívemben? A fényt a szememben?

Egy másra nézve álltak.

— Írt nekem levelet — suttogta a lány — mielőtt elmentünk a kis házból?

— Egyet? — ismételte a férfi hevesen. — Írtam én mindennap, a míg ott laktak és mikor végre az ajtóhoz mentem és zárva találtam, ön pedig nem volt ott, akkor az utcán kóboroltam. Hol volt?

A leány egy pillanatra a vállára hajtotta a fejét és aztán ránézett.

— Az anyám elzárta a házat és elvitt engem. De — de én csak egy levelet kaptam. A többi bizonyosan elégették. Egy nap kimásztam az ágyamból a kis házban — beteg voltam — és látva a levélsekre nyitott ajtót, belenyúltam és az ön levele volt benne. Azt írta, hogy csak arra született, hogy engem szeressen, hogy

man szomszédja. — Hallgatódzott az ön ajtajánál a gazember. Azt hittem, úgy akar itt élni, mint mi többiek, pedig úgy látszik, csak önre leselkedett.

Beekman leszaladt a lépcsőn. Késő volt, a kapu becsapódott, mielőtt ő odaért volna. Kinyitotta és egy férfit látott futni az utcán lefelé. Fölszaladt a lépcsőn Parsonshoz, a ki még mindig az előcsarnokban állt.

— Ki volt az? — kérdezte.

— Hát az a gaz detektív, a ki nemrég idejött lakni. — Parson vállat vont. — Láttam a bíróságnál, magándetektív.

— Ah, — bölintott Beekman, a mint visszament szobájába. — elfelejtettem, hogy van egy ellenségem, a ki attól fél, hogy egyszer még elvágom a nyakát. Köszönöm pajtás.

Parson is bölintott, rábámulva Georginára. Beekman becsukta az ajtót orra előtt s ismét a leányhoz fordult:

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Rugendas György Fülöp képei a kurucvilágból.

A kurucvilág ábrázolásának leghivatottabb és legteljesebb előadója a Rugendas művészcsalád volt. Már a XVI—XVII. század török harcait óta az európai csataképfestők mind a magyarországi harcokon folytatták tanulmányait. A Rugendasok is e művészi hagyomány hatása alatt keresték fel hazánkat a Rákóczi felkelés mozgalmas éveiben, midőn egyikök hosszasan tartózkodott Pozsonyban is. Különösen lebilincselte őket a daliás magyar könnyű lovasság, a kurucz huszárság megjelenésében nyilvánuló festői hatás, miért is remek fekete modorú metszeteikben nagy előszeretettel ábrázolják ezeket.

Az öreg Rugendas György Fülöp csataképfestő és rézmetsző 1666-ban született Augs-

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁSBÓL. — KURUCZ HUSZÁREZRED A TÁMADÁS ELŐTT.

Rugendas György Fülöp metszete.

akárhol vagyok, akármikor szükségem lesz rá, csak jöjjek és hívjam. Hát eljöttem.

Beekman halk, érthetetlen hangot hallatott és erősen magához szorította a leányt.

— De — folytatta az gyorsan — ők azt mondták, hogy ön gyalázatosan beszélt rólam, hogy dicsekedett a szerelmemmel...

A fiatal ember felkiáltott.

— És én — és én el is hittem, de Ritter úr megmondta az igazat. Azt is mondták, hogy mindenféle rosszág miatt bocsátották el az állásból. Anyám is hitte — nem az ő hibája, — tette gyorsan hozzá, — elhitt minden szót, a mit az az ember mondott. Aztán én már nem bántam, akármilyen csúnya is velem. Az anyám, olyan sokáig nyomorgott; kísértette esett szegény...

Megakasztotta a szavát a zokogás, a mint a férfi karjaiba borult. Beekman erősen magához szorította s lenézett a csillogó hajára. Hirtelen erős kopogás hallatszott az ajtón. Leültette a leányt a székre s az ajtóhoz ugrott. Veszede- és hangjai jöttek az előcsarnokból és Beekman kinyitotta az ajtót.

— Parson, — kiáltott le, — mi történt?

— Elment már, — kiáltott Parson, Beek-

— Az az ember — mondta — elszaladt Welsnek megmondani, hogy itt van. Kétszer vagy háromszor utána mentem Welsnek, hogy megtudjam az ön lakását. Mindig meglátott és kikerült. Azt hiszem, attól félt a gyáva, hogy valamit forralok ellene s felbérelte ezt az embert, hogy vigyázzon rám. Most — folytatta belenezve a leány tiszta, bájos szemébe — ide fog jönni ön után. Nem ismerem a törvényt, de lehet, hogy baj lesz. Önnek vissza kellene menni hozzá vagy az anyjához és ez nem lehet, úgy-e, édesem?

A leány belenezett a szemébe.

— Védjen meg — suttogta.

A fiatal ember keze reszketett, a mint a leány kezét ajkához emelte.

— Akkor most mennünk kell azonnal.

Eleresztette a leány kezét és nyugodtan végig ment a szobán, aztán az íróasztalhoz lépett, kinyitotta a fiókját s a benne levő ládikából elővett egy csomag bankjegyet, melyet a kabátja zsebébe rejtett.

— Van egy eszmém, — mondta aztán, — ha el akar jönni velem, kell hozzá egy kis merészség, de az megvan önben. Sietnünk kell — jöjjen.

(Vége következik.)

burgban s ugyanott halt meg 1743-ban. Előbb órák mesterséget tanult. Majd Fischer Josiás festőhöz került, Bécsben két évig tanult. 1692-ben Velenczébe, majd Rómába ment, atyja halálának hírére azonban visszatért Augsburgba. 1699-ben kezdett fekete modorban csataképeket metszeni. 1705-ben Augsburg ostrománál háza és vagyona elpusztult. Ekkor látta közeli a háborút, a melyet azután olyan mesterileg rajzolt. 1710-ben a városi rajziskola igazgatója lett. A mezzo-tinto nagy mestere volt. Kompozíciói mindig életteljesek és szellemesek; sajátkezűleg rajzolt metszetei különösen becsesek. Idősebb fia, ki 1774-ben halt meg, nemcsak atyja nevét, de művészetét is örökölte s tökéletesen annak nyomdokain haladt. Ifjabb fia I. Krisztián, ki 1781-ben hunyt el, ugyancsak mint csataképek metszője tűnt ki.

Az itt bemutatott képek az Országos Képtár-ból kerültek a kassai kiállításba. Közülük legérdekesebb az öreg Rugendas által 1708-ban festett nagy csatakép, melyet a Schmidt József által készített 66 centiméter hosszú s az Országos Képtárban őrzött metszet után közlünk. A lovas csata kurucok és labancok között folyik s leghevesebb a zászló körül. A hatalmas

mozgás, az emberi test s a ló plasztikájának megfestésében igazi mesternek bizonyul Rugendas e képén is. A kép jobb oldali előterében látjuk a három tollas kuruczrezdes daliás alakját, a mint huszárait az ütközet közepébe rohamra vezeti.

Négy kisebb képünk egy sorozatból való, mely a huszárok hadi életét ábrázolja; szintén Rugendas György Fülöp művei, fekete modorban készült 67 centiméter hosszú metszetek. Az első a portyázás előtt mutatja a hat főből álló csapatot, a mint egy rom mellett éppen itatni készülnek és szerszámaikat igazgatják, a második a megrohanást ábrázolja, a mint a rejtekből kirohva, az ellenség kocsiszállitmányát megtámadják. Harmadik képünkön a romok közé visszatérve találjuk őket, a mint a földön ülve egy kiterített köpönyegen a zsákmányt eljuttatják aranyakon osztozkodnak. Egyikük azonban, kúnt a domboldalon őrt áll. A negyedik kép egy balul kiütött támadást mutat be, midőn huszáraink a megtámadott kocsit kénytelenek futva elhagyni a túlnyomó számú labancz lovasság elől.

Utódik Rugendas-metszetünk egy kurucz huszárezredet mutat a támadás előtt. Az előtérben négy főtiszt tanácskozik, míg az ezredes már az írásban átvett parancsot olvasva, lovával lépésben a csapatok felé indul. Segéd-tisztje oldalán áll. A háttérben egy váromtöl

PORTYÁZÁS ELŐTT.

A KURUCZ HUSZÁROK TÁMADÁSA.

koszorúzott domb tövében állnak menetkészen a csapatok, melyek előtt a vágató tiszték az utolsó parancsokat osztogatják. A kép alá a következő jellemző német vers van nyomtatva:

Da ein verwegener Streich auf ein Palanek zu wagen
Wird diesem kühnen Volek die Orte aufgetragen
Sie stehn auf ersten Winck bereit und resolut,
Je größer die Gefahr, je größer Ruhm und Muth.

Vakmerő támadásra imhol az ordrát kapva
E hősi nép elszántan rohan a várfalakra.
Első intésre elszánt mindnyája s harezra kész,
S csak nő a bátorsága, mentül nagyobb a vész.

A képek művészi értékükön kívül becsesek még reánk nézve azért is, mert hű képét adják Rákóczi-korabeli huszárságunk felszerelésének és külsejének. Látjuk a körül prémeztet magyaros kucsmát, a zsinóros, gombos dolmányt, zsinór övet, kerek köpönyeget, az egyenes dragon kardot, a fecskéfarkú nyeregtekartót s a legénységnek a vállra vetett puskát.

Dr. Szendrei János.

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁS BEZÁRÁSA.

Fényes anyagi s erkölcsi sikert eredményezett a kassai Rákóczi ereklye-kiállítás, melyet e hó 20-ikán zárnak be.

A mióta július 26-án megnyitott a Rákóczi ereklye-kiállítás, valóságos búcsútjárás indult

AZ OSZTOZKODÁS.

Rugendas György Fülöp metszete.

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁSBÓL.

meg Kassára, az ősi kurucz városba, mely a kiállítás tartama alatt állandóan lobogódszt viselt. Eddig szokatlan élénkség költözött a városba. Nagy csoportok érkeztek különösen az Alföldről, de az ország minden részéből, sőt a külföldről is jöttek látogatók. Külföldi látogatóink közül különösen gróf Zichy Jenő francia vendégei: Colonna Matild grófnő és Chanvelot Róbert hírlapíró tettek nagy szolgálatot a kiállítás ügyének, a francia sajtóban a lelkesedés hangján ismertetvén a kiállítást. A vendégkönyvben ott találjuk a mágns nevét az irni alig tudó alföldi munkás neve mellett. Egyforma hódolattal hajolt meg gazdag s szegény a nagy korszak emlékei előtt.

Szeptember hónap folyamán ezrével zarándokolt az ifjúság is a nagy idők emlékeihez. Megtekintették a kiállítást a budapesti tanítóképzők, a győri főreáliskola, a lőcsei katolikus főgimnázium, a székeshegyi tanítóképző, a roznyói r. k. főgimnázium, az eperjesi polgári leányiskola, a losonezi főgimnázium, az ungvári főgimnázium, a homonnai felső kereskedelmi iskola, a budapesti mintagimnázium, a pápai tanítóképző, az esztergomi gimnázium, a rimaszombati főgimnázium, a kolozsvári gimnázium, az eperjesi kollegium tanulói s az ország minden részéből még sok más középiskola növendékei.

A ZSÁKMÁNY ELVESZTÉSE. — Rugendas György Fülöp metszete

Különösen szép ünnepély keretében ment végbe a Rákóczi főiskolájának: a sárospataki kollegium és jogakadémia 500 főből álló ifjúságának látogatása. A Ferencz József nevelőintézet növendékei is felkeresték a kiállítást, a budapesti egyetem ifjúsága pedig küldöttségileg jelenik meg a kiállítás bezárása napján, e hó 20-án, hogy ezüstkoszorút tegyen le Rákóczi bölcsőjére.

A kiállítás alkalmából a Rákóczi-kor kitűnő történetírója, *Thaly Kálmán*, a ki a kiállítás anyagához becses tárgyaival hozzájárult s a kit Kassa városa díszpolgárrá választotta, nagy-érdekű felolvasást tartott Kassa szeperepéről a Rákócziak korában.

Az ifjúságon kívül körülbelül harmincezer volt a látogatók száma s így a kiállítás még szép összeggel is fog hozzájárulni a kassai Rákóczi szobor-alaphoz. S a rendkívül tevékeny kiállítási bizottság szobor-bizottság alakulván át, remény van rá, hogy a mily sikerrel rendezte a kiállítást, ép oly erősen megvalósítja a Rákóczi-szobor eszméjét is.

Lengyel Menyhért.

RÁKÓCZI-TEMLOM RODOSTÓBAN.

Kevésbé ismert dolog a magyar közönség előtt, hogy messze idegenben, Rodostóban, a hol Rákóczi száműzetése szomorú napjait töltötte, van egy hely, a melyen évről-évre áldoznak a nagy fejedelem emlékezetének. Egy kápolna ez, melyet egykor Rákóczi alapított s ezért a kápolna papjai halála napján, április 8-án minden évben misét mondanak lelki üdvéért. Az oltár elé katalfalkot állítanak gertyák közé s a katalfalk oldalára függesztik Rákóczi arcképét, a mint az képünkön is látható. E képet Bony Géza, Kairóban született honfitársunk juttatta hozzánk, a ki jelenleg a magyar államvasutak szolgálatában van mint tolmács. Hitelességét a konstantinápolyi osztrák-magyar konzulátus által kiállított s a fénykép háttára vetett írás igazolja. A kápolnáról *Thaly Kálmán* a következőket írta 1890-ben:

«A főutca s magyarok utcájának sarokházában van Rákóczi kápolnája. E házat a fejedelem már eredetileg udvari papja, Radalovics apát lakhelyül rendelté, — ma is plébánia. Az emeleten épen a sarkot foglalja el maga az elég tágas imaterem, vagy udvari kápolna, melyet *Rákóczi* Magyarország védasszonya tiszteletére szenteltetett föl. Szép, világos, magas; kupolaszerű boltozata apró cédrusfa-kockákból művészileg van összerakva: az egyik kocka kék, a másik fehér, — mintegy a báránnyelűs égboltot ábrázolja, kellemes, szelíd színhatással. Egyik oldalára még a régi. E szent helyen költötte tehát az égnek áhítatos főbánsait a sokat hányatott, életében annyi balszerencsét átélt, ám az isteni gondviselésben keresztényi lélekkel meg-

nyugvó, számkivetett nagylelkű fejedelem, pályája végén, rodostói remeteségében. A kápolnába fölvezető lépcső hajlatán áll egy díszes faragású, ma már rozszant, nagy karszék, a melyben ülve hallgatta egykor Rákóczi a kápolnában az egyházi beszédek, a hagyomány szerint. «A parokhián megvannak a megbecsülhetetlen történelmi értékű régi anyakönyvek, melyekből minden magyar vonatkozású adatot kiirtunk és azóta közzétettünk. Ezekből derítettük ki egyebek közt *Mikes Kelemen* halálának ügy idejét, valamint körülményeit, a legnagyobb pontossággal. A Rákóczi alapította ezen plébániát olasz ferences barátok kezelték; a csekély számú r. kath. hívek itt többnyire olasz eredetűek, vagy a keleti missziók által áttérített arab kereskedők utódai. A plébánia az alapító-fejedelem végrendeletében hagyományozott szántóföldek, telkek és bérházak jövedelméből tartja fenn magát.

«Kápolnájából Rákóczi egy ma befalazott ajtón s zárt folyosón át szomszédos lakóházának emeletére, avagy az egész (baloldali) palota-sor belső falán végig húzódó fedett folyosón tovább, a tengerparti legelső házban levő ebédlő-palotájába mehetett, a nélkül, hogy az emeletről le kellett volna szállania.»

RAVASZ KOLDUSOK.

Világosra sokkal többen élnek koldulásból, mint egyhamar gondolni lehetne. Oroszországban pl. egész falvak vannak, melyeknek lakói télen-nyáron koldulásból élnek. A kínai birodalomban is valóságos koldústelepek vannak, Dél-Olaszország lazarónijai születtek koldusok s mint ilyenek, valóságos átkai az útutazóknak. Párisban, Londonban, New-Yorkban s a többi világvárosokban számtalan oly koldus van, ki mesterségszerűleg űzi a kéregetést és fényesen megéli belőle.

Ezekről a koldusokról akarunk egyet-mást elmondani.

A koldulásnak számos neve van. Ezek közt a legérdekesebb a magában beszélő kéregető. Feláll az utca sarkára és elkezd magában beszélni. Elég tisztességesen van öltözve, tehát nem közönséges kéregető. Fején a vasúti őri vagy egyéb egyenruhához tartozó sapka van.

— Édes jó teremünk! — kezdi emberünk, — itt a tél, két gyermek a nyakamon, egy betévfalat nincs a háznál, elpusztultam...

Sir, nevet, majd őrlöngésbe tör ki, adja a kétségbeesetést.

Egy arra menő úrnő észre veszi és megáll.

— Mi baja, jó ember? — kérdi szánakozólag.

A kéregető nem figyel a megszólításra, hanem tovább folytatja magánbeszédét:

— Mire való az élet! Még a tél elején tisztességes állásom volt. Váltókor voltam. Az álló-

máson vonatosszeftközés történt. Én az állomásfőnök utasítása szerint jártam el, tehát nem voltam hibás, de azért mégis engem bocsájtottak el. Persze így jár a szegény ember; az urak könnyen kibújnak minden alól. Azóta nincs kenyerem. Szegény feleségem bánatában meghalt. Szívesen fognék bármely munkához, de nem kapok sehol sem. Koldulni nem akarok, inkább a vasúti sínekre fekszem két gyermekemmel, hadd pusztuljanak el azok is...

— No, de szegény ember — szólal meg újra az úrnő, — ezt ne tegye, bízzék a jó Istenben, majd megsegíti. Ezzel nagyobb pénzdarabot csúsztat a markába.

Néhány héttel később egy zálogköszvetítő intézettel szemben ismét valaki beszélget magában. A fején a gyári munkások bőrsapkája van.

— Látjátok ezt az elátkozott házat, — kezdi a magában beszélgető, — mindenem ott van. Ezüst óráim, feleségem jegygyűrűje, párnám, ágtyakaróim, mindent a zálogházba vittem és ha ma ki nem tudom váltani, minden elvesz. Becsületes munkás ember vagyok, éjjel-nappal dolgozom, de nem bírtam annyit összerakni, hogy kiválthassam. Beteg feleség a háznál, nyolcz fázó poronty; édes Istenem, hová jutunk! Nem, nem! ezt nem viselhetem el. Feleségem s nyolcz gyermekkel a halálba megyünk...

A véletlen úgy hozta magával, hogy épen az az úrnő kanyarodott be az utca sarkán, a ki múltkor egy öt koronást adott neki s most ráismert a múltkori váltóórre.

— Barátom, ez már mégse járja, — fakad ki, — hogy néhány héttel ezelőtt meghalt felesége és két élő gyermeke révén szerzett pénzt és most egy élő feleséggel és nyolcz gyermekkel akar pénzhez jutni. Vigyázzon magára, mert még porul járhat!

Ekkor azonban már úgy elpárolgott a kéregető, mintha a föld nyelte volna el.

Érdekese az a kéregetők is, kik a halottak rovasára dolgoznak. Ez csak nagy városban szokott megtörténni, hol az emberek nem ismerik egymást.

Egy vagyonos üzletember vagy iparos halt meg. A kéregető, ki az újságokból tudomást szerez a halálesetről, alapos tájékozást szerez a körülményekről, a mi a gyakorlott embernek mindig sikerül, aztán végig járja a rokonokat és a mi fő, az örököseket. Remegő s bánatos hangon dicseri az elhunytat.

«Jól ismertem a boldogulót. Mint szegény iparos kezdte egykoron; együtt dolgoztunk mint segédék itt és amott, gyakran osztozva az utolsó falaton. De barátomnak kedvezett a szerencse. Szorgalma, igyekezete és ügyessége folytán előkelő vagyonos ember lett. Gyakran mondta nekem sanyarúságunk idején: Barátom, majd megsegít az Isten! Úr leszek még én valaha! Hanem aztán rólad is megemlékezem... És ime, barátom gazdag lett. Én meg szegény maradtam s épen azért életében nem is jöttem hozzá. Pedig tudom, hogy segített volna rajtam... Néhány nappal ezelőtt a temetőben voltam felejtethen barátom sírjánál és egy ibolyacsokort tettem rá. Csak egy gondolat vigasztal, hogy gyermekeit és rokonait szép örökséghez juttatta. Nekem is vannak gyermekeim, valamennyien szépek és jól tanulnak; de ha meghalok, árva, szegények maradnak... Nem koldulni jöttem; szegény, de büszke vagyok; azonban, miután András barátom meghalt, holta után le akarom a kegyeletet róni a rokonságnál. Hiszen a temetésre se mentem el, hogy haszonlesznek ne tartanak», — végzi emberünk és egy kövér könyccseppel töröl le az arcáról.

Mindenki meg van hatva az igazi, nemes gondolkodású barát nyilatkozatán és igyekezik kisebb-nagyobb összeget felajánlani, mit az végre egy kis unszolás után el is fogad.

A csel sikerült, emberünk talán két-három száz koronát is kapott a rokonságtól. Pedig soha sem ismerte az elhunytat és soha egy műhelyben nem szolgált vele.

Mulatságos a kéregető obsitos katonák esete is. Ezek más koldusok. Bécs a főházuk.

Egy kakastollas, katonasipkás fiatalember kopogtat az előszoba ajtaján. A szobaleány ajtót nyit.

— Az Isten irgalmára kérem, segítsenek rajtam — kezdi az obsitos, — Linzből jövök a katonaságtól. Század cipőszé voltam három

esztendeig. Csinos összeget takarítottam meg. Szegény özvegy anyámnak akartam vinni, hogy nyomorán enyhítsék. Átutazóban Bécsbe kerültem a transport-házba. Itt mindenemet ellop-ták, csak épen az maradt meg, a mi rajtam van. Most annyim sincs, hogy haza jussak. Teremtőm! mi lesz velem, végem van!

És az obsitos sirni kezd, valódi könnyek zápora csurog az arcán végig. Közben kijön az úrnő, hallja a zokogást és ha lágszívű, a maradék ebédén kívül két-három korona üti vitézünk markát. Sok helyre elmegy és mindenütt kap valamit, míg végre kiszűl, hogy voltaképen sohasem volt katona, hanem elesapott fiakkeros kocsis, vagy más efféle.

Csik-Volecz Sándor.

A NEW-YORKI UTCAGYEREKEK.

Nálunk csak néhány év óta jött divatba, hogy a főváros s egyes vidéki városok utcáin egész sereg serdülfő fiú krajezáros újságot árul s ilyen módon már korán meg tudja keresni kenyerét. Amerika nagyobb városaiban s főképp New-Yorkban ez már régi szokás; ott ezrével van az utcákon mindenféle kisebb-nagyobb fiú, mint nálunk sokan nevezik: «rikkancs», a kik újságot árulnak, cipőt tisztogatnak, izeneteket hoznak-visznek stb. Az utca e neveltjeiről érdekes képet rajzol egy amerikai író, a ki életmódjukat, sorsukat beható tanulmány tárgyává tette. Leírása s a megfigyeléseiből levonható következtetések meglehetősen sötétek.

Ezeknek az utcán s az utcából — a járókelő közönségből — élő fiúknak az élete roppant rendetlen, tele van izgalommal, különösen a küldöncz-fiúk (messenger-boy), a kiket egyes üzleti cégek, vagy magánemberek is izenetek küldözgetésére s más efféle feladatokra használnak. Az ilyen fiúk közt alig van 15—16 évesnél idősebb s nem egyszer hét-nyolcz évesek is akadnak közöttük. Munkájuk rendszeren este kezdődik, mikor a járókelők forgalma az utcákon a legnagyobb s eltart késő éjjelig, sőt nem egyszer reggelig. Ez alatt az idő alatt folyton szaladgálnak, kiabálnak, — ha valami nevezetes esemény van az újságokban, melyeket árusítanak, futkosásuk, kiáltásuk természetesen még izgatottabb. Ha az újság két rendkívüli külön kiadásának a megjelenése között, egy kis idejük akad, a járdán, a házak kapuja alatt, a lépcsőkön leheverednek néhány percze aludni, hogy aztán ismét tovább folytassák izgató munkájukat. Ezrével van közöttük, a ki mindig az utcán, valami istállóban, kapuboltok alatt tölti az éjszakáját. Hasonló rendetlen a táplálkozásuk. Rendes étkezési idejük nincs; ha egy-egy percze ráérnek, hamarjában bekapnak egy pár virsli, egy kis kávé, — különösen az utóbbi a főtláléuk. Legtöbbjük egy este megiszik három-négy vagy több nagy kőcsög kávé.

A jövedelmük is nagyon bizonytalan. Szép időben meglehetősen a jövedelmük, esős időben alig keresnek valamit. Az újságárus fiúk az újságot rendszerint hitelbe kapják s nem kell a pénzüket egy részét felretneni, hogy másnap újságot vehessenek. Így aztán a pénzüik is elfogy, az adósság is megmarad. A csizmatisztítók s egyéb hasonló foglalkozást űzők, — kik közé a kolduló gyerekek is tartoznak — azonnal megkapják a pénzüket, így aztán mind egyiknek van készpénze. Ezzel pedig roppant könnyelműen bánnak. Dohányzik a legkisebb is közöttük. Kedvencz mulatságuk, a melyre keresetük nagy részét költik, a cirksusok s egyéb hasonló mulatványok. De nagyon korán rákapnak mindenféle szerencsajátékra is, melyek közül kivált a kockajáték egy módja kedvelt közöttük. Az ilyen fiatal korban kezdődött játékszenvedélyt aztán alig lehet később leküzdeni.

Az amerikai cikkiró ismert egy fiatalembert, a ki mint utcai hírlapáros kezdte pályáját s ügyességével, szorgalmával annyira vitte, hogy jövedelmével bizalmi állást nyert egy bankban. Ekkor azonban újra kitört benne a gyermekorban elsajátított játékszenvedély, sikkasztásra s így a börtönbe juttatta. Ilyen eset pedig nem is épen ritka. Hasonlóan szeretik a lóverseny-fogadásokat; a lóversenyek idején ez a fő mulatságuk. Akárhány közülök aztán ezt a választott életmódjukat, verseny-jegyeket árul, fogadásokat köt, kicsibe kezd s a végén bookmaker lesz belőle.

GYÁSZMISE A RODOSTÓI KATHOLIKUS TEMPLOMBAN, II. RÁKÓCZI FERENCZ HALÁLÁ NAPJÁN.

csákókat, úgyszintén a sárgaréz-gombokat teljesen elhagyták. A ruhaposztó színe ezentűl sötét-szürke; a csákót pedig könnyű, felcsapott karimájú boerkalap váltotta fel. Ezen lényeges változást azon tapasztalás okozta, melyet a transzvál háborúban tettek, hol az angolok óriási veszteségeit leginkább a rikkó színű s mindenféle fényes gombokkal ellátott egyenruhák okozták, melyek a boeroknak kitűnő céltáblául szolgáltak. A francia gyalogság tisztjeinek egyenruhája a legénységtől alig különbözik.

* **Pulitzer József**, ki nem régen egy amerikai újságíró iskola alapítására mintegy 10 millió koronát ajándékozott, Magyarországból vándorolt ki s tizennégy éves korában magyar pénz nélkül került New-Yorkba. Eleinte az amerikai hadseregben szolgált, utóbb egy new-yorki német lap szerkesztőségében dolgozott, aztán St. Louis-ban lapot adott ki, végre a new-yorki «World» című nagy lap szerkesztője lett. Van New-Yorkban egy szálloda, melyben Pulitzer-nek, midőn Amerikába jött, nem akartak szállást adni. Mikor aztán Pulitzer pénzhez jutott, a szállodát megvette s ennek a helyére építtette a szerkesztőségnek huszonkét emeletes palotáját.

* **Macedóniában** az újdonszületett leánygyermek kezeire fehér s piros ezernaszálakat kötnek, melyeket három hónap múlva levesznek s a földbe egy kő alá elássák. Ha holdtölte után a kő alatt hangyák mutatkoznak, ebből azt jósolják, hogy a leány mindig egészséges és jómódu lesz. Ugyanezt a babonát New-Walesban (Déli Ausztráliában) is követik, csak hogy ott a ezernaszálakat a fiúgyermek kezeire is kötik.

* **Anglia tojásfogyasztása.** Anglia a múlt évben külföldről bevitt 1610 millió tojásért 112 millió koronát fizetett. Ezen óriási tömeg legnagyobb részét eddig Franciaország és Dánia szállították. Az idén azonban már a Kanadából bevitt tojás az árú olcsósága és jó minősége folytán az európai tojást nagyrészt kiszorította az angol piacról.

* **Állatok és a tengeri betegség.** Valamennyi állat közt a tengeri utat legnehezebben a tigris bírja ki. A hajón a különben oly dühös fenevad folyton nyög, borzasztó karmaival gyomrát dörzsöli s többet ketrecében mozgatlanul elterül. A lovak szintén keservesen megsínylik a tengeri utat s közülök útközben 10—15 százalék el szokott pusztulni. Csupán az ökröt nem bántja a tengeri betegség, ha elegendő vizet és tápszert kap.

* **A kigyók saját mérgük iránt érzéketlenek**, s az egymással marakodó kigyók a sebbe bocsájtott méreg hatását meg sem érzik, ha csak a marás a koponyán keresztül az agyvelőbe nem jutott.

EGYVELEG.

* **A vadászterületek értéke.** Az utóbbi években nagyon megrágnak a jobb vadászterületek bérlete, különösen Angliában, hol a vadászati sport nagyon kedvelt. Skót földbirtokosok vadászterületek bérbeadásával a múlt vadászati időnyre 120 millió koronát vettek be. A lazac és pisztráng halászatát jogért pedig mintegy négy millió nyolcszáz koronát kaptak. Egy kis vadászterület, melyért régebbi években alig lehetett valamit kapni, most 4800 horonért adtak bérbe.

* **A francia hadsereg gyalogságának egyenruházata** nagy változások ment keresztül. A világos kék kabátot, piros nadrágot, valamint a nehéz

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE KIÁLLITÁSÓL.

LOVÁS CSATA KIRUCZOK ÉS LABANCZOK KÖZÖTT.

Kassai György festménye.

Frigyes főherczeg fogadja II. Vilmos császárt a mohácsi vasuti állomáson.

Frigyes főherczeg és II. Vilmos császár.

A BÉLLYEI VADÁSZTERÜLET.

Ismét viszontlátta most Vilmos német császár a pompás béllyei vadászterületet, melyhez már korábbi időkben oly sok kellemes emlék fűzi.

A nagy kiterjedésű uradalom a mohácsi határnál kezdődik, a Duna jobb partján egész a Dráva torkolatáig húzódik s mélyen benyúlik Baranyamegyébe. A vadászterület a Duna és Dráva ágai, szakadécai hasogatják keresztül, miért is nagy részben mocsáros, lágy földekből áll, melyeket azonban nyugat felől hullámos domblánczolatok szegélyeznek. Vannak tavak, tócsák is, köztük a kopácsi tó, mely arról híres, hogy roppant mennyiségű mindenféle vízi szárnyas tanyázik benne. Itt-ott valóságos őserdők alkotnak a roppant nádasok, melyekben asuhogó nád néhol több méter magasságra is megnő, szanaszét pedig a partosabb helyeken a gyakori áradások miatt eltörpült tölgyek zöldellenek a cserjék s kővérlevelű buja fű között.

Kitünő hely minden vadnak, különösen a nemes szarvasnak, mely régebben korlátlanul tenyészett az egész területen, melyből azonban már sokat lecsapoltak s mezőgazdasági célokra fordítottak. Még a múlt század elején építettek az uradalmon átvezető 37 kilométernél hosszabb csatornát, míg a mellécsatornák, hossza

II. Vilmos császár és Frigyes főherczeg elhagyják a mohácsi vasuti állomást.

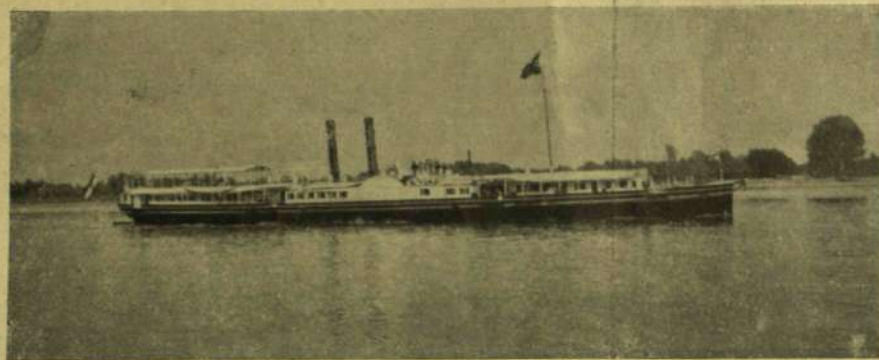
69 és fél kilométer. Mindez sok földet tett művelhetővé, de azért maradt még a szarvasok számára is elég hely, melyek hogy ugyancsak jól érzik itt magukat, mutatja meglepő nagyságuk és erejük, mely tekintetben páratlanul állnak egész Európában. Meghaladják még a felső magyarországi hegyi szarvasokat is, bár emezeknek rendszeren nagyobb és terebélyesebb agancsai vannak. A sportkörökben nagy híre van a béllyei szarvasoknak, melyek szinte oly hatalmas természetűek, mint az őskori szarvas volt s néhány évvel ezelőtt általános bámulatot keltett egyik budapesti agancskiállítás alkalmával egy ott bemutatott óriási kitömött szarvas, mely a béllyei uradalomból került.

De nemcsak nemes gímszarvasban bővelkedik ez a vadászterület, hanem számtalan szárnyasban is, ezek közt sasokban, mely gyönyörű madarak az ország más vidékén már teljesen kiveszték, vagy legalább nagyon megritkultak. A pompás kócsag, a rendkívül óvatos fekete gólya is zavartalan tanyát lel még az itteni őserdőkben, mocsarakban, melyeket a legkülönbözőbb madarak ezrei népesítenek.

Az egész uradalom mintegy 11 □ mérföldnyi területű, rajta 33 községgel, melyek lakosai száma jóval felül van a 40 ezren. A roppant

A BÉLLYEI URADALOMBÓL. — A blazsoviczai tó és környéke.

A «Sophie» hajó a mohácsi partoknál.

társág művelés alatt álló részei 12 gazdaságra és hét erdészeti területre vannak osztva.

Majdnem középen az alsó-baranyai hegység vája ketté az uradalmat, mely Baranyavár-Monostornál kezdődve, másfél mérföldnyi hosszúságban Batina falunál könyöklő ki a Dunára. Ez a déli Alpok végső nyúlványa, melyet már a rómaiak is ismertek Mons aureus (arany hegy) név alatt.

E hegylánczól északra csupa sokácz és sváb helységek vannak, délfelé pedig tíz népes magyar falu terül el, köztük *Bélye* a Savoyai Eugen által építtetett kastélyal.

Az uradalomban a gazdálkodás mintaszerű. Szántóföldjeit göcekék hasogatják, erdeit kitünően gondozzák, istállóiban több ezer fejű tehén két millió liter tejet szolgáltat. Vagy száz holdon komlót is természetnek. Az egész birtokon a kezelési és szolgálati nyelv magyar; magyar a 800 főnyi személyzetet vezető 40 tagból álló tisztikar s magyarul tanítanak abban a nyolcz uradalmi iskolában is, a melyekben egyre-másra 500 növendék nyert oktatást.

És a mintagazdaság hatása az uradalom területén levő községekben is észlelhető, úgy a földművelésben, mint az állattenyésztésben és építkezésben. A községekben sűrűn emelkednek a szilárd anyagból cseréptetőre épített, oszlopos tornácú földmives házak, méternyi magasságú padlózatú. A ragyogó tisztán tartott utcái homlokzatokat rendszeren három zöld redőzetű ablak díszíti, az udvarok belsejében pedig emeletes csűrök, magtárak hirdetik a nép jólétét.

Érdekes a bélyei uradalomnak szomszédsága is. Keletre tőle az 50 ezer holdnyi *dárdai* uradalom terül el, György, Schaumburg-Lippe uralkodó hercegének tulajdona, a ki rendszeren őszön és tavaszon eljön ide vadászni. Fentebb *Német-Bóly*, Montenuovo hercegnek, királyunk főudvarmesterének birtoka fekszik, melyben szintén sok a szarvas. Gr. *Draskovics* Iván uradalma szintén nagy vadbőségéről nevezetes. Szintén a szomszédságban, habár már Szlavóniában van a Majláth grófi család *dolnji-miholjaci* birtoka, a hol *Ferenz* Ferdinánd főherceg szeret vadászni.

A bélyei uradalmat Savoyai Eugen herceg kapta Lipót királytól 1687-ben a törökökön nyert nagy győzelmei jutalmául. Eugen herceg 1736-ban elhalván, mivel örökösei nem maradtak, a birtok visszaszállott a koronára, majd 1784-ben Mária Krisztina főhercegnőé, Albert főherceg hercege lett. A főhercegi pár azonban szintén utódok nélkül halt el, mire aztán az óriási uradalmat 1822-ben Károly főherceg kapta ajándékul. Az ő halála után fia, Albrecht főherceg örökölte, a kiről aztán Frigyes főhercegre szállott, a ki alatt folyton értékesebb lesz a 140 ezer holdnyi, az országban nagyságra nézve negyedik birtoktest, így többek közt lecsapolásokkal sok ezer hold posványos területet változtattak kitünő, dúsán termő szántóföldé.

A német császár rendkívül kedveli a bélyei pompás vadászterületet, a mit az is bizonyít, hogy tíz év alatt most harmadszor kereste fel. Először 1893-ban vadászott itt Albert szász királlyal s Lipót bajor herceggel s innen küldte Bismarcknak is azt a táviratot, melylyel a vaskancellárral kibekült s ide érkezett Bismarck köszönő távirata is. Másodízben 1897-ben vadászott itt a német császár, midőn királyunk is ott volt.

Minden alkalommal sok szép szarvast és

egyéb vadat lőtt II. Vilmos s az eredményt esténként mindig meg szokta táviratoztatni a császárnénak.

AZ INTERPARLAMENTÁRIS KONFERENCIA TAGJAI BUDAPESTEN.

Az interparlamentáris konferencia az idén Bécsben tartotta meg szokott évi közgyűlését. Tavaly ez elmaradt, mivel a csehek azzal fenyegették a rendező német képviselőket, hogy fel fogják hozni az ő nemzetiségi kérdéseiket. Ezt most nem tették. Mindössze *Herold* cseh képviselő jelentett ki annyit, hogy a békével a nemzetek szabadsága nem áll ellentétben. «Béke — mondá — csak akkor lesz Európában, ha minden nemzet eléri szabadságának és állami létének biztosítását.»

A bécsi nagygyűlést tehát semmi sem zavarta meg s a programmon levő pontokat mind annak rendje szerint tárgyalgatták. Az ülések a Reichsrath egyik termében tartottak. Ennek az akusztikája azonban oly rossz, hogy a szónokokat csak közvetlen közlőből lehetett megérteni. A legtöbb szónok beszéde ezért elveszett a hallgatóságra nézve. Kivétel volt a gróf *Apponyi* Albert pompás beszéde. Ekkor ugyanis oly csend keletkezett, hogy a magyar államférfi erőteljes, szép hangja győzött a rossz akusztikán s minden egyes szavát ki lehetett venni. Apponyi beszéde rendkívüli hatást keltett.

A magyar csoport aztán meghívta külföldi kollégáit egy-két napig tartó kirándulásra, Budapestre. Szeptember 10-ikén reggel 9 órakor különvonaton érkezett ide 174 külföldi kongresszusi tag, hozzá számítva a velük jött nőket is. Európának 16 parlamentje és az Egyesült-Államoké volt nálunk képviselve, köztük ismert nagy alakok, mint *Beernaert* volt belga miniszter és képviselőházi elnök, *Houreaux de Lehaie*, belga szenátor; *Lockroy*, volt francia tengerészeti miniszter (nejével, ki Victor Hugo leánya), *Labiche*, francia szenátor; *Stanhope*

és *R. Cremer* brit képviselők; *Zund* és *Horst*, a norvég képviselő testületek elnökei; *Van Houten*, hollandi volt belügyminiszter, *Borgesius* hollandi képviselő; *Joao de Paiva* a portugall semmitörzsek bírája; *Pozzi* szenátor és *Maggiolino Ferraris* képviselő Olaszországból; vagy tíz román szenátor, képviselő, tábornok stb. Szóval minden civilizált országból a parlamentek előkelőségei közül jelentek meg Budapestre. S itt pompásan szórakoztak. Fővárosunk nagyon megtetszett nekik s voltak, kik több napig maradtak még körünkben. Beernaerték felúztak a Tátrába, néhányan a Balatont tekintették meg, a romániaiak közül többen Mehádián álltak meg. E látogatás által sok és lelkes barátot nyertünk hazánknak.

P. D.

RENAN SZOBRA.

Franciaország legklerikálisabb érzelmű vidékén, Bretagneban, Trégnier városában született *Renan*, a klerikalizmus híres ellensége, s most tisztelői szobra fölállítására ezt a kis városkát találták legalkalmasabbnak. Minden szobornak ezéja ugyan az volna, hogy egy köz-tisztelőben álló férfi emlékezetét őrizze, — ez esetben azonban a francziák épen azon pontját választották ki hazájuknak e czélra, hol *Renan*nak tisztelője lehetőleg kevés, támadója s tanainak ellensége azonban annál több van. Bretagneban szokott ugyanis Franciaország antiklerikális kormánya legnagyobb ellenállásra találni, mely ott az utóbbi időben is nem egyszer népszidulásokra vezetett. E szobor fölállítása tehát politikai tüntetés számba ment. Maga a miniszterelnök, *Combes*, beszédében, oly lépésnek nyilvánította a szobor fölállítását, mely a Bretagne «szellemi szolgásgától való megszabadítására fog vezetni.» Magától értetődik, hogy a másképp gondolkozók sem maradtak télen, hanem minden úton-módon meg akarták akadályozni az ünnepség nyugodt lefolyását.

Renan szobrának eszméjét annak idején még *Zola* felkarolta s Franciaország kiválóságainak nagy része: *Waldeck Rousseau*, *Leygues Jauris*, *Clémenceu Rostand*, *Anatole France*, *Pierre Loti* is hozzá csatlakoztak. Jókora összeg is gyűlt össze, úgy hogy a szobrásznak — *Paul Boucher*-nak — módjában volt monumentális művet alkotnia. A szobor *Renan* úgy ábrázolja, a mint padon ül, mintegy hosszú út után pihenve; fölötte egy magas karcsú női alak (*Athéne*) olajágot tart kezében. Kezdetben nem tudtak megállapodni arra nézve, hogy a filozófus élete mely korában ábrázolja a szobor? Voltak — ezek közt vele egykorú barátai — kik a 40–45 éves *Renan* szerették volna megörökíteni, abban a korban tehát, melyben «Jézus élete» című híres munkáját megírta; későbbi barátai s tanítványai azonban olyannak szerették volna látni a szobron is, a milyennek az ő

emlékezetükben élt, t. i. agastyánnak. A művész a középutat választotta: szobra *Renan*ját körülbelül hatvan évesnek lehet tekinteni.

A szoborleleplezésre, mely vasárnap, szept. 13-ikán folyt le, nagyon régóta készültek már, a miniszterelnök elővetelét félszándékkal ez előtt megígérte; volt tehát a szobor ellenségeinek is idejük szervezkedni. — meg is tették a magukét. Előbb egy feszületet akartak a szoborral szemben felállítani, majd midőn e tervük nem sikerült, harangzúgással szerették volna a miniszterelnök beszédét megakadályozni, de ez sem sikerült nekik s kénytelenek voltak a tüntetés legelőkelőbb eszközeivel, sippal, fűtytel s közbekiáltásokkal megelégedni, a mi azonban a leleplezési ünnep lefolyását nem akadályozta meg. A leleplezők sok beszéd hangzott el; felszólalt többek közt *Berthelot*, a híres kémikus is, *Renan*nak egykor iskolatársa, majd utána *Anatole France*, ki *Berthelot* és *Renan* közt tett összehasonlítást, főképen az írói méltatva az ünnepeltben.

Nagy kérdés az, hogy szobrot csonkítástól és egyéb effélettől meg fogják-e védhetni a kormány emberei, *Tréquier*ben, az «ellenséges területen»? Bizonyos, hogy *Tréquier* két nagy

A kiralyi palota udvarán.

Elöl Th. Tasch német képviselő, mögötte Berquo Pocas Falcao Aug dr. portugál képviselő, Lachaud francia képviselő Van Houten és Jonkheer van Asch van Wyck hollandi szenátorok s végül olasz képviselők csoportja.

hogy az ezrével fogott fegyvert a haza védelmére. Szent-Tamás ostromakor egyik kezében kereszttel, a másikban karddal lelkesítette a rohamoknál a honvédeket. Világos után neki is menekülni kellett s álnév alatt *Esztergomban* vonta meg magát, de felismerték s fogva *Pozsonyba* vitték, hol aztán, mivel azzal is vádolták, hogy a *Noszlop*i és *Makk-féle* összeesküvésben részes volt, — 1853 szeptember 2-án kivégezték. Ott, hol 1833-ban áldozárrá szentelték föl, *Pozsonyban* végezte husz évvel később életét.

Halála 50 éves fordulójának *Perlakon* végement emlékünnepele díszét és jelentőségét emelte a szomszéd községek megjelenése, a nagykanizsai főgimnázium és felső kereskedelmi iskola, a csáktornyai állami tanítóképző intézet s a nagykanizsai irodalmi és műpártoló egyesület részvétele, mely utóbbi kitünő dalárdájával is közre működött.

Az ünnepélyt délután öt órakor a rendezőség elnöke, dr. *Tamás* János ügyvéd nyitotta meg lendületes beszéddel. Az ünnepi szónok dr. *Zakál* Lajos perlaki ügyvéd volt, ki határos beszédben példányképpül állította a horvát szülőktől származott, de magyarrá lett szerzetest *Muraköz* lakossága elé. Gyűjtő hatást ért el *Kramazits* Viktor kereskedő lelkes horvát beszédével, mely tele volt hazafias vonatkozásokkal. A rokonság nevében *Gáspárics* Ferencz pécsi kis-

A Halászbástyán.

Elöl Gottfrey és de Praux svájci szövetségi szenátorok, közpütt Frumuseanu Titu román képviselő, mögötte Bertrand és Hervé de Saissy francia szenátorok s oldalt jobb felől Houreaux de Lehaie belga szenátor, belga hölgyek társaságában.

művészi alkotása közül *St.-Yves* (a Bretagne védőszentje) gyönyörű síremléke a Cathédrale-ban biztosabb jövő elé néz, mint *Renan* szobra odakünn. Vajon a kettő szelleme közül melyik fog diadalmaskodni? K. Gy.

KÉT SZABADSÁGHARCZI EMLÉK.

Igaz kegyeletének adta folyó hó 13-án szép jelét *Muraköz* népe, mikor ünnepet rendezett szülőtte, *Gáspárics* Márk volt-szent-ferenczrendi szerzetes emlékének, a derék férfiú halálának 50-ik évfordulója alkalmából. A *Muraköz*iek ki nem alvó kegyeletének bizonyossága az a piramis, melyet *Perlak* főterén *Gáspárics* emlékének még 1894 szeptember 8-án állítottak, most pedig magas talapzatra helyezték s díszes vasrácsos-zattal kerítették be.

Gáspárics, 1810-ben született, horvát szülőktől. Pappá szenteltetvén, a 40-es évek elején a szent-ferenczrendi szerzetesek pesti rendházába került s szabadszelleme s hazafias szónoklatai révén rendkívüli népszerűségre tett szert. Hogy minő emberbarát s kötelességtudó lelkész volt, bebizonyította az 1838-diki árvíz idejében, a mikor négy napon át ébren tartotta a hitet és lelket a csüggedő pesti népben. A «*Gáspár*» barát tüzes hitszónoklatainak híre annak idején messze terjedt, de mint író is érdemes ember volt, egyéniségében erős költői ér lüktetett s írói nyelvvel is kitűnt.

A szabadságharcz kitörésekor, mint *Perczel* Mór tábori lelkésze, haza ment *Muraközbe*, nemzetőr lett s úgy föllelkesítette az ottani népet,

A Halászbástya lépcsőin.

Elöl a lépcső legalján Dr. H. Goeman Borgesius holland képviselő, föntebb olasz képviselők, mögöttük belga hölgyek, Pázmándy Dénes Houreaux de Lehaievel, föntebb *Lockroy* és neje (*Hugo* Viktor leánya).

AZ INTERPARLAMENTÁRIS KONFERENCIA TAGJAI BUDAPESTEN.

Jobbról báró Fejérváry Imre főispán, mellette *Ludvigh Gyula*, a magyar királyi államvasutak elnökgazdátja, tőle balra *Jilly* főszolgabíró, a baloldalon sokácz nők csoportja látható.

II. VILMOS CSÁSZÁR MEGÉRKEZÉSÉRE VÁRAKOZÓK A MOHÁCSI PÁLYAUDVARON. — Zeleny Károly fényképe.

pap mondott köszönetet az ünnepély rendezéséért. Az emlékre számos koszorút tettek le.

Z—i K.

A Délvidéken, a torontalmegyei Törökbecsén e hó 14-ikén leplezték le a szabadságharc emléket hirdető oszlopát, melyet képen szintén bemutatunk. A leplezési ünnepélyen Torontál vármegyének legtöbb községe képviselve volt, a vármegye képviselőjében pedig Gurkó Ágost alispán jelent meg. A felavató beszédet *Rohonczy Gedeon* országgyűlési képviselő tartotta, kinek szép beszéde általános lelkesedést keltett a nagyszámban összegyűlt ünnepelő közönség közt. Az ünnepélyt este háromszáz terítékű társas vacsora, majd műkedvelői előadás és táncmulatság fejezte be.

MAJOM-TANÚLMÁNYOK.

Simay Imre rajzai.

Pár sikerült majom-képet közlünk mai számunkban. Rajzolójuk, *Simay Imre*, kinek tehetségét Münchenben, Bécsben, hol hosszabb ideig dolgozott, nagyra becsülik, műveinek sokszorosításáért pedig valóságos török magukat a londoni műtársak. S a fiatal magyar művész meg is érdemli ezt a kitüntetést. Az állatok világát nála jobban kevés rajzoló ismeri s megvan az a ritka adománya, hogy egy-két könnyedén odavetett vonással kitűnően tudja jellemezni ennek a világnak egyes típusait. Sőt többet tesz: valóságos jellemrajzokat ad állatairól. Majom-rajzainak egy sorozatát Budapesten a Nemzeti Szalon egyik kiállításában mutatta be; ezek híven és élénken állították elő a mozgékony és tréfás lények minden jellemzőbb sajátosságát. Ezek közül mutatunk be most két kiválóan érdekset.

Simay Imre Budapesten 1876-ban született. Középiskolai tanulmányait Szombathelyen és Felső-Lővön végezte. 1893-ban a bécsi cs. és kir. képzőművészeti akadémián L'Allemand festőművész-tanár alatt kezdte művészi tanulmányait s folytatta ezeket *William Unger* tanár rézkarc-mesteriskolájában s *Eisenmenger* festő-mesteriskolájában, hol 1898-ban tanulmányával a mesteriskola díját nyerte. 1899-ben a müncheni képzőművészeti akadémia növendéke lett s tanulmányait díszes oklevéllel tűntették ki. 1900-ban a müncheni képzőművészeti akadémia „A játék” című kiállításán majom-képeivel elnyerte a karácsonyi nagyeremény díját. Ezóta önállóan dolgozik főleg a schönbrunni állatkertben, s több helyen részt vett a kiállításokon. A bécsi Künstlerhaus 1902. évi aquarell-s grafikái kiállításán Ó Felsége a király, majom-képeit kiváló elismeréssel részesítette; a Műcsarnok nemzetközi tavaszi kiállításán is tetszettek állattanulmányai. A Képzőművészeti tanács zsűrije az idei tavaszi tárlaton „Kutyatanulmányok” című művét a *Wahrmann Mór*-díjjal tüntette ki.

HÍRES CZIGÁNYOK VERSENYEI.

Az ötvenes évek régi jó magyaros világának emlékét idézte fel a Népszínház igazgatósága, a midőn a magyar népzénet és annak művelőit, a cigányokat egyes elsőrendű cigányzenekarok játékaival bemutatja komoly verseny formájában.

Cigányzenész-versenyeket korábban is tartottak a különféle bandák, vagy azok egyes kiváló tagjai, a melyekről ez alkalommal nem lesz érdektelen megemlékezni.

A szabadságharc utáni szomorú időkben a cigányzene volt a nemzetnek egyik vigasztalója, miért is nagy tetszést keltett, midőn 1854-ben a Nemzeti Színház akkori intendánsa, gróf *Festetics Leo* egymásután léptette fel a cigányzenekarokat, leginkább *Szigligeti Ede* népszínműveit, jelesen a „Czigány” egyes felvonásait közben. Az első ilyen szereplő zenekar *Salamon János*é, Bem egykori tábori zenekarvezetőjéé volt, ki nagy sikert aratott a Nemzeti Színházban.

Majd 1857-ben *Simonffy Kálmán*, Fáyol Károly nagyhírű gondokaművészével indult Nagy-Károlyból körútra. A jeles Pecsényánszky Jánossal egyesültek, hogy terjeszessék a valódi

RENNAN SZOBRA TRÉGUIERBEN.

magyar zenét. Fáyol társai, *Arany Pista* (brácsás), *Dula Józsa* (kontras), ennek a kornak legjobb segédzenészei, kitűnően tudták kísérni Fáyol változatos, szabadröptű játékát. Útjuk valóságos diadalmenet volt a vidéken. Fáyol fölépített a Nemzeti Színház színpadán is *Sárközy Ferkó* karmesterével, *Hegyi Poldival*, a Népszínház jeles művészjének, *Hegyi Aranka* atyjával, ki arról volt nevezetes, hogy a zenekarban használatos mindenféle hangszert játszott és híres szép ember volt. *Hegyi Poldi* egy előkelő békási család leányát, *Paracetich Réger* Czecziliát vette nőül. *Hegyi Aranka* azonban születési korán elvesztette s így került keresztapja, *Sárközy Ferenc* neveltetése alá, a ki aztán kiképezte. *Sárközy 1848/49-ben* tábori zenekarvezető volt hadnagy ranggal a 47-ik honvédszázalékban.

A hatvanas és hetvenes években is gyakran merőztek egymással egyes kitűnő zenészek, mint *Patikárus Ferkó* és *Rácz Pali*. *Patikárus Ferkó* fiatal korában eredetileg *Dudásnak* hívták s a *Patikárus* név egy anekdota szerint úgy ragadt rá, hogy a hatvanas évek elején a fehérmegyei Velenczei fő mentén egyik kastély ura reménytelen szerelmében „lelki beteg” volt és *Dudás* bűvés játéka annyira elragadta a beteg földesurat, hogy így szólt hozzá: „Te gyógyítottál meg engemet, legyen ezentúl *Patikárus* a neved.” *Patikárus Ferkó* későbbi vetélytársa, az öreg *Rácz Pali*, az 1859-iki olasz háború után mint obsitos őrmester került fel Pestre; felesége *Ferrario Gindita*, egy gazdag milánói olasz nemes leánya volt. Eleinte, a míg vagyona romjaiból telt, zajosan mulatozott az athleta természetű, füstös arcú obsitos baka-őrmester, a *Zrinyi*- és *Két-husár-kávéházakban* muzsikáltatta magát, bőven szórta a pénzt, a felesége hozományát. Mikor aztán pénze elfogyott, *Rácz Pali* mint czimbalmos kezdte újra régi mesterességét a *Rácz Rudi* zenekarában. De csakhamar saját bandát alakított és tanult tovább; tanulmányozta a magyar zene természetét, s azon igyekezett, hogy a magyar nóta szépségeit eredeti tisztaságában mutathassa be. Bandája előbb *Vác*-on játszott s innen 1864-ben Pestre került. Itt egyszer véletlenül a cigányság akkori kedvenc kávéházába, a *Két pisztolyba* tért be, hol a pesti cigánytelepnek, az úgynevezett előkelő „romák”-nak, a *Patikárus*- és *Sárközy*-banda tagjainak külön törzsszertaluk volt, melyhez más bandából senki sem ültetett. *Rácz Pali* is ehhez az asztalhoz ült; midőn a kávéházban megjelent *Patikárus Ferkó*, ki kereken kijelentette neki, hogy: „nem egyforma tehetségű romák”-k vagyunk, hagyja el az asztalt tüstént zenekarával.” *Rácz Pali* sértve érezte magát s

ekkor kihívta „mérkőzés”-re *Patikárus Ferkó*-t. A mérkőzés színhelye Pest akkori egyik legelőkelőbb vendéglőjének, a *Vigadó* melletti régi *Licinusnak* étterme volt; bírakül szerepeltek: idősb *Ábrányi Kornél*, *Ellenbogen* karmester, *Pissinger*, a Nemzeti Színház akkori első hegedűse és *Schunda V.* hangszergyáros. *Patikárus Ferkó* apósának, *Boka Károlynak*, a jeles debreczeni cigányprimásnak híres kesergőjét választotta versenydarabul. *Rácz Pali* hasonló nehéz, magyar eredetű koncert-darabot választott: a „*Losonc* város végromlása” című harci kesergőt, melyet *Borzó Miska*, 1848/49-iki tábori karmester *Losonc* város rettenetes égésekor szerzett. Ezt a darabot mai napság már csak *Rácz Jani* kassai és *Berki Flóris* gőmörozsnyói zenekarától lehet még hallani. Az elsőség pálmáját a pályabírók *Rácz Palinak* ítélte oda; a híre ezután gyorsan terjedt, a mágnes-körök kedvenc zenésze lett, sőt az alkotmányos élet kezdetén gyakran játszott udvari bálokon és ebédeken is. *Patikárus Ferkó* 43 éves korában halt meg 1870-ben; sírját *Vasváry Kovács*, az öreg „funerátor” buzgólkodása folytán díszes emlék jelöli. *Rácz Pali* tizenöt évvel később, 1885-ben követte őt a sírba.

1868-ban szintén igen érdekes cigányverseny volt a Belezna-kertben, a hol *Rácz Pali* maradt a vesztes a mágnesek akkori kedvenc primásával, *Berkes Lajos* szemben. A kihívást még élő tanuk így beszélik el: *Balog Károly*, az Országos Kaszinó jelenlegi kedvelt zenekarvezetője, mint a balassagyarmati zenekar vulgó-primása szerződés céljából régi szokás szerint a Két-pisztolyban mutatkozott be s előadott egy régi koncert-darabot, a *Boszorkány-táncot*. A hallgatók sorában ott volt: *Sárközy Ferkó*, id. *Rácz Pali*, *Berkes Lajos*, *Pintér Pál* és *Patikárus Ferkó*, kik *Berkes Lajos* kivételével elismerték, hogy *Balog Károly* képesítve van arra, hogy pesti vulgó (segéd)-primás legyen. Ezt a határozatukat *Berkes Lajos* kifogásolta, mire *Rácz Pali* azt felelte, hogy azt a darabot *Berkes* sem játszotta el különül. Erre *Berkes* nyomban kihívta mérkőzésre *Rácz Pali*-t. A zsűri tagjai: *Erkel Ferenc* és fia, *Volkmann Róbert*, *Bartay Ede* és más kiváló művészek voltak. A két jeles cigányprimás nagy közönség előtt versenyzett a Belezna-kertben. Művészetüknek teljes erejével játszott mind a ketten. *Rácz Pali* akkor már teljesen kifejlett technikájának virtuozitásával kápráztatta el hallgatóit, *Berkes* nemes, cikornyátlan eredetiségével, zamatos, tősgyökeres magyarságával ragadta el a kritikusokat. *Rácz Pali*ban nagyobb volt az erő, de *Berkes*ben több volt az eredetiség s neki ítelték oda az elsőséget. Ettől fogva ellensége lett egymásnak a két kitűnő primás. *Berkes* csak akkor békült ki *Rácz Pali*-val, midőn hírül vitte neki, hogy halálos ágyán fekszik. Ekkor lakásán felkereste és a két jeles muzsikus kibékült egymással.

*

E közleményünk kapcsán egy pár csoportképet mutatunk be. Az egyik a régi jeles cigány czimbalmos, *Pintér Pál* cigányleányokból álló énektársulata. *Pintér*, ki mint *Patikárus Ferkó*, majd *Rácz Pali* bandájának czimbalmosa nagy kedveltségre tett szert s III. Napoleon és Viktória angol királynő előtt is játszott, egy időben pedig a Népszínház czimbalmosa is volt. 1893-ban jó hangú, csinos cigánylányokból társaságot toborzott össze s azzal járt külföldön; különösen Oroszországban értek el a magyar cigánylányok szép sikereket.

Másik képünk az előkelő táncmulatságok népszerű cigányának, *Radics Bélának* díszruhás zenekarát mutatja be. *Radics* a tanult cigányok közé tartozik, a budapesti zenedének is tanítványa volt. Zenekarával több ízben játszott az udvari bálokon a képműködés látható díszruhában. Hasonlóképp többször játszott *Radics Erzsébet* királyné előtt is, így 1896-ban a Svábhegyen.

Végül *Balog Károly* népszerű zenekarát is bemutatjuk, a mint a Népszínházban játszának. A tizenhat tagú zenekar össztartalma sok tapost aratott, különösen tetszett a versenydarabokon kívül előadott ropogós gőmöri csárdás.

Markó Miklós.

GÁSPÁRIC MÁRK EMLÉKOSZLOPÁNAK LELEPLEZÉSE PERLAKON.

AZ EGYETEMEK TANÉVÉNEK MEGNYITÁSA.

A budapesti tudományegyetem új tanévét szeptember hó 15-ikén, a műegyetemet szeptember hó 16-ikán nyitották meg. Mind a két helyen a felsőbb iskolai oktatásra nézve fontos nyilatkozatok történtek. Mind a két egyetemen a rektorok meghosszabbították a beiratkozásokra kitűzött határidőt. Főleg a tudományegyetemen volt ez szükséges, mert a questura nem győzte a munkát. E hó 16-ikáig 4139 egyetemi hallgatót írtak be. A beiratások szeptember 23-ikán végződnek. A műegyetem hallgatói az utolsó években apadtak. Szeptember 15-ig 1309 hallgatót írtak be, ismét kevesebbet, mint tavaly.

A tudományegyetem új tanéve szeptember 15-én nyílt meg ünnepélyesen. Az isteni tisztelet után az egyetem nagytermében gyülekezett össze az egyetem hatóság, a tanuló ifjúság s a meghívott vendégek.

A közoktatásügyi miniszteriumot *Molnár Viktor* miniszteri tanácsos, *Tóth Lajos* és legifjabb *Szász Károly* osztálytanácsosok képviselték.

Dr. Kéty Károly, a volt rektor búcsúzó beszédében beszámolt a múlt iskolai esztendőről. Főlemílté a múlt egyetemi év eseményei és ügyei közt a szegény egyetemi hallgatók iskolapénzének dolgát is. A rendelkezésre álló összeg a tandíjak pótlására elégséges nem lévén, a rektor a közoktatási miniszterhez fordult, a ki segített is a szegénysorú érdekes ifjakon. Örömmel emlékezett meg a lelépő rektor az ifjúságról, mely ha talán ifjú hűvétől elragadtatva itt-ott túlzásokba esett, nem tudta a szabadsághoz való alkalmazkodás egyenes mértékét magának megszabni, tanárainak szeretetére, támogatására, atyai jóindulatára érdemesnek bizonyult.

Az éljenzéssel kísért beszéd után *dr. Heinrich Gusztáv*, az új rektor tartotta meg székfoglalóját.

Hávvál magyarázta, hogy egyetemünk rendeltetése kettős feladatban nyilvánul: előbbre vinni a tudományt és tudományos szellemű új nemzedéket nevelni. Egyetemünk szervezésében a németországi egyetemi tanítási rendet fogadta el. Az egyetemnek a rendeltetése nem volt régebben semmiféle mellékteltek által korlátozva és német földön még ma sem korlátozza semmi. Az egyetem tisztán tudományos intézet volt és Németországban még ma is az. A tanítás és a tanulás szabadságának gyökölése német földön az, hogy a tudomány minden ágára virágzik, a társadalom magas műveltségi színvonalra áll, a szakemberek és hivatalnokok kitűnők, a hallgatók pedig a világ legelőkelőbb zugaiból töltődnek Németországba, melynek célja az egyetem szabadságának korlátozása. Miért? Mert a hallgatók nem járnak el az előadásokra. De a hallgatók egy része eljár az előadásokra és szorgalmas is. Mondjuk, ötven százalék nem jár el, a kik hivatalban vannak itt vagy a vidéken, azért, hogy fönttarthassák magukat. Hogy az ifjúságot az előadások látogatására kényszerítsék, kieszeltek mindenféle korlátozást. E dolgok azonban keresztülvihetetlenek. E szel-

tem sok mással együtt Ausztriából került hozzánk, hisz az osztrákok mai napig sem vetkőzték le egészen a rendőri állam bilincseit és szellemét. A hallgatók egy tetemes része azért nem jár az előadásokra, mert el tud készülni a tankönyvek-ből. Hol nem mulasztanak a hallgatók? A természet és orvostudományokban, mert itt nem az előadás a fő, hanem az intézet (akár klinika, akár szeminárium), melyben a növendékek maguk is dolgoznak és ily módon tudományos képzettségre szert tesznek. A minimumra redukálni az előadásokat és az egyetemi tanítás és a tanulás fősúlyát az intézetekbe áttenni: ez az egyetelen reform, mely egyrészt az egyetem igazazi szellemének megfelel, másrészt a kívánt sikert biztosítja. Hogy mily káros a tanulás és tanítás szabadságának korlátozása, hivatkozik a francia jogakadémiákra. Lehetőleg távol kell tartani a kormány beavatkozását, mert a kormány nem mindig egyetemi szempontok által vezérelteti magát. Nálunk ezt rendszeren úgy szokták formulálni, hogy a kormány sérti az egyetem önkormányzatát. Eddig azonban még senki sem fejtette ki, hogy miben állt volna az egyetem autonómiaja, a mi a szülő meggyőződése szerint a következő: Az egyetem maga választja meg tisztviselőit, rektorát, dékánjait és tanácsát; maga állapítja meg tanterjét, tekintettel arra, hogy kitűnő szakfértákat kell képeznie; maga tölti be a megüresedett tanszékeket; az egyetem följosított fiatal tudósokat tarthassanak; az egyetem doktorátusokra bocsátja a jelölteket, megvizsgálja és promoválja őket. Mindezt természetesen a kormány felügyeleti jogának épségben tartása mellett. Az új rektor e három óhajjal fejezte be megnyitó beszédét: először övük meg a saját magunk és hallgatóink szabadságát, másodszor nyerjük meg az ifjúságnak kevésbé hivatott részét is a tudományban, a tanítás módszerének megváltoztatásával és végül harmadszor, ragaszkodjunk férfiúi elszántsággal mindama teendőinkhez és jogainkhoz, melyek a helyesen fölfogott autonómia körébe esnek.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után *Ballagi Aladár*, a bölcsészettudományi kar dékánja szólt. Azzal kezdte, hogy vallomást tesz hitéről, tanulmányai vezérelvéről. A hit, szerinte nem ellentét a tudásnak. Ideális áttekintésben mutatta be, hogy a közelmúltban a szabadság gondolatával fűzőtt visszatekintések miként kompromittálták magát a szabadságot. Az emberiség életirányának elkerülhetetlen megváltozása maga után vonja az erkölcsi értékek új meghatározását és a társadalom átalakulását. Közéletünk még csak az imént, két osztályt és jellemtypusát ismert a diáknak. A gazdaság és a szegénység az egyiket képviselte az élvezetekbe merült léha alak. A másik tipust az éhenkórász szegény diák képviselte, a kin nevetett (s részben ma is nevet) az egész ország, — mert hiszen csak kötelességgel teljesítette s nem vehetett részt az élvezetekben. Tehát anyagi képtelenség az élvezetekben. Tehát a szellemiség hivatottjaival s ezzel a közvélemény önmagát rajzolta le; azt a társadalmat, mely anyagiában életerezül tűzre ki a vagyonserzést, ezt tette meg a dolgok és egyének mértékévé. Meg fog jelenni önköz közt, így szólt *Ballagi*, a vidám szegény diák képviselője, a ki saját létezésének tudatában, minden irányban boldogult elő meggyőződésével kívánja boldogítani művészetünket, másrészt pedig megindult egy mozgalom a magyar építő-stílus megteremtésére. A szecsesszió-

SZABADSÁGHARCZI EMLÉK TÖRÖK-BECSÉN.

egyetemi ifjúság, a nemzet jövő vezetőjére lévén hivatva s a neveltetés kiváltságában részesülve: voltaképpen egyenes utódja a volt intézményes nemességnek s kötelessége, hogy annak nyomdokaiba lépjen. Legyenek mindnyájan nemes emberek a szó fenkölt értelmében.

Ballagi Aladár dr. beszédét éljenzéssel fogadták. Az ünnep a király, a rektor és a tanárok éltetésével fejeződött be.

A műegyetem szeptember 16-iki megnyitása a kerti nagyteremben folyt le, melyet a szorongásig megtöltöttek a műegyetem hallgatói és a közélet és tudományos világ köréből meghívott vendégek. A közoktatásügyi miniszter képviselőjében *Molnár Viktor* miniszteri tanácsos jelent meg. A délszaki virággal díszített emelvényen foglalt helyet *Ilosvay Lajos* lelépő rektor, *Rados Gusztáv*, *Rejtő Sándor* és *Schmidt Sándor* dékánokkal, szemben az emelvényvel, a közönség előtt ült az új rektor, *Hauszmann Alajos*. Az ifjúság mindannyiukat lelkesen megéljenzte.

Ilosvay Lajos nyitotta meg az ünnepet. Beszámoló beszédében örömmel említette, hogy az új műegyetemi építkezést az elmúlt iskolai évben már megkezdették s remélhető, hogy az 1904—1905-iki iskolai évben már az összes kémiai előadásokat és laboratóriumi gyakorlatokat az új helyiségekben lehet megtartani. Beszámolván lelépő évi működéséről, végül komolyintellemmel és atyai tanácsokkal fordult az ifjúsághoz Nem fukarkodott a köszönettel és a dícsérettel. De, mondá, talán több okom volt a lehangoltságra, midőn látom kellett, hogy a nemzeti és a szabadelvű néven szervezkedett ifjúsági pártok minő ádáz gyűlöléssel törtek egymásra; midőn hallanom kellett azokat a becsmérlő nyilatkozatokat, melyeket a keresztet és nem keresztet és legnagyobb kiméletteliséggel szórtak egymásra és tapasztalom kellett, hogy egyesek a magyar nemzeti követelmények kiküzdéséért megindított mozgalom hűvétől elragadtatva, egy nagyszerűen szép eszme szolgálatát félreértvén, megtagadták a fegyelmet, vakmerően megtámadták az egyéni elhatározás szabadságát s a műegyetem ideiglenes bezárására kényszerítették. Nekünk, kiknek élethivatásunk szerint az ifjúság célja és nem eszköz, lehetetlenség volt megdöbbenés nélkül nem szemlélni a tavasszal lelépő jelenségeket. Mert a mi vértünk is felpezsdül, ha a független Magyarországra gondolunk, (Viharos éljenzés) de a *fortiter in re et suaviter in modo* értelmét másé nem magyarázunk, mint sokan azok közül, kiket a műegyetemi ifjúságnak egy része, azokban a mozgalmas napokban, a haza iránt tartozó kötelességekben tanító mestereként üdvözölt. A haza az ifjaktól nem a jelenben, mint tanulóktól, hanem a jövőben, mint polgároktól és hazafiaktól vár igazi szolgálatot; most megelégszünk azzal, ha jövődéli feladatunkhoz elég nagy szellemi tőkét gyűjtünk s a polgáriéletük kifejlődéséhez elég erős erkölcsi alapot teremtenek.

Ezután *Ilosvay* ártadta méltósággal *Hauszmann Alajos*-nak, az új rektorat, a ki élénk éljenzés között elfoglalva helyét, székfoglaló beszédében az építészetről szólt. A legújabb kor egyrészt a szecsesszióval kívánja boldogítani művészetünket, másrészt pedig megindult egy mozgalom a magyar építő-stílus megteremtésére. A szecsesszió-

nak nálunk nincs talaja, a magyar építő-stílusra való törekvést azonban minden magyar építésznek elő kell mozdítani. Mindaz, a mi magyar stílus jelleg alatt máig keletkezett, csak többé-kevésbé sikerült kísérlet; ebben maga is munkának valja magát. Ne valamely új építő-stílus felfedezésének meddő munkájában akarják erejüket fölhasználni, hanem a meglevő stílusoknak korunk szellemében való további kiépítését és magyar motívumokkal való gazdagítását tűzték ki célul. Szólt ezután a műegyetemi építési oktatás irányáról, a tananyagról és óhajtanódnak tartja, hogy az építészeti szakosztály tanfolyamát öt évre fölemeljék.

Az ünnep ezután a rektor és a tanárok életével véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gyöngyösi László: A régi ösvényen. Budapest 1903. E kis verseskötény szerzője buzgó és lelkes művelője irodalmunknak, eddig megjelent munkái-

vas tartalommal. Kosutány Tamás érdekes adatokat közöl a buzásikérről és búzalisztról, Istvánffy Gyula némely spórák életképességéről, Melczér Gusztáv az urvölgyi aragonitról értekezik. Farkas Géza és Scipiadés Elemér az emberi test nedveiről végzett újabb vizsgálatok eredményét, ismertetik. Schülszky Károly pedig a levegőszervek számbeli ingadozásáról közöl tanulmányt.

Szász darab tizkoronás aranyat tűzött ki Szabadka város tanácsa egész estét betöltő drámára, vigjátékra, vagy népsziműre. Egyenlő irodalmi érték mellett a Szabadka történetére, vagy néprajzi viszonyaira vonatkozással bíró szindarab előnyben részesül. A jutalmat csak irodalmi értékkel bíró és színpadi hatást ígérő műnek adják ki. A pályaműveket dr. Biró Károly polgármester címére 1904. május 1-ig kell beküldeni.

A Margitay-kiállítás. A Nemzeti Szalonban szeptember 12-ikén nyílt meg Margitay Tihamér 140 festményéből a kiállítás. Wlassics közoktatási

val tehetségéről is szép bizonyítást tett. Mint novelláíró lapunk közönsége is ismeri, Arany János életrajzának megírásával pedig a nagy költőnkre vonatkozó ismeretek terjesztésében tett hasznos szolgálatot. Most megjelent versei kiegészítik azt a kedvező képet, melyet munkásságáról alkothattunk. Csakugyan a »régi ösvényen« halad s nem a modernkedés hajszolásával, hanem magyarossággal akar hátat keltetni. S e magyarossága, — érezzük lépten-nyomon, — nem mesterkelt, csinált dolog, hanem egyénisége lényegéhez tartozó vonás. Erősen hajlik a népiesség felé s a mi manapság nem mindennapi jelenség, népiessége a népiélet és nyelv igazi, benső ismeretén, a néppel való érzelmi közönségen alapszik. Ritkán hallani olyan keresetlen, tiszta és mégis fordulatos magyar nyelvet, mint Gyöngyösi verseiben. A nagybőrra apró szerelmi dalokból álló kötet tartalma lehetne mélyebb, a versekben megénekelte érzelmek egyénibb színezetel is lehetnének dalokká alakítva, — akkor tartalmuk is jobban lekötne az olvasó figyelmét. Egy hosszabbacska elbeszélő vers is van a kis kötetben. »A takács« címűmel. A kötet ára egy korona. Mutatványul a következő verseket közöljük belőle:

Évek múltak.

Évek múltak, én hallgattam,
És most dalra nyílik ajkam.
Félve, lopva, ének zendül,
Bohó, játszi szerelemrűl.

Vak sötétben jártam eddig,
Talán most már reggeledik.
Vagy családka lidércfény ez,
Fáklyaláng a temetéshez?

Gyász az ég...

Gyász az ég, búsan kopog az eső,
Ez a tájké őriási temető.
Tarlott fölve ének mered minden fa,
Varjak, hollók ülnek rajtok károgyva.

Saomorúság, gyász az élet, gyász az ég:
Csak egy sugárt, csak egy kis fényt láthatnék.
Csak lehetnék boldog, ha egy percze is:
Akkor aztán temethetnek engem is!

Matematikai és természettudományi értesítő. A Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának folyóiratából, melyet König Gyula osztálytitkár szerkeszt, a XXI. kötet 3-dik füzetét jelent meg, mag-

miniszter kinek el kellett utazni, már előtte való nap megtekintette s kifejezte elismerését a művésznek. A miniszter képviselőjében Molnár Viktor miniszteri tanácsos jelent meg szeptember 12-ikén a kiállítás megnyitására s vele sokan a múzeumok, művész egyesületek és festők köréből. A műtőket érdekelte a művészeknek a vidám életképekből a drámai és jelképes festéshez történt átmenete, a »Virtuát« című nagy kép. Margitay azonban már évek óta több drámai kompozíciót állított ki. Ezek tanúskodnak, hogy az átmenetet hosszabb készület előzte meg. Margitay újabb vázlatai közt értékesek a különféle magyar tanulmányfejek, néhány tájvázlat is. Kiállított arcképei közül pedig kiválók Firozák Gyula munkái püspök díszruhás képmása. A kiállítást díszítik még Barcsa Lajos tehetséges ifjú szobrásznak művei, melyek közül egy szökőkút gyermek-csoportja a legjobb.

Az Operaszínház szeptember 15-ikén nyílt meg. Múlt évben legkiválóbb eseménye volt, hogy színre hozta Goldmark új operáját, a *Berlichingeni Gőz-öt*. Ugyanezzel kezdte az új idényt is, a dalmítvet azokkal a változásokkal adván elő, melyeket a szerző azóta tett rajta. Ezek az átalakítások nem lényegesek, de előnyére válnak. A közönség az előadás szereplői közül nagy tetszéssel fogadta Takács Mihályt és Krammer Terézt. — Az Operaszínház állapotában a szünet alatt az a változás történt, hogy véglegesen megerősítették Mader Raoul igazgatót vezető állásában. Az első tenor szerepére Anthes György német művészt szerződtették, Márkus Dezsőt pedig haza hozták egyik karnagynak.

A Népszínházban a cigány-zenekarok e hó 9-ike óta versenyezve játszanak esténként az elhunyt Dankó Pista tervezett emléke javára. A Dankó hátrahagyott népsziműve, a »Cigány-élet« felvonásai közt egymás után jelennek meg a fővárosi és vidéki zenekarok s egy-egy művész dalát kísérik. Mindnyájan Dankó dalait adják elő. A közönség estéről-estére megtölti a színházat.

A versenyző zenekarok közt több arany- és ezüst-érmert fognak kiosztani szeptember 26-ikán adják át a színpadon. A következő napon a fővárosi aranyérmes bandák fognak egymás között versenyezni és pedig a Szemere Miklós által felajánlott értékes aranyórát, Porzolt Kálmán igazgató által adott ezüstkoszorút és egy ezüst szivartárcsát, melyet Barcsay Domokos adományozott. Dankó Pista »Cigány-élet« című darabja e népszerű hangversenyek keretében sok előadást ér meg s így tetemes összeg fog jutni Dankó Pista Szegeden felállítandó ércszobrára. A »Cigány-élet«-be eredeti melábs cigányjátékokat is szőnek be, melyeket Pintér Pál tanít be, ki az előkelő cigányok közt legjobban, egész folyékonyan beszél cigányul. A cigányjátékokat a darab első női szereplője, Szentmihály Irén és Kovács Mihály (Csicsó cimbalmos) éneklék. Blaha Lujza, a kitűnő művész az előlőp szeptember 19-én és a cigány-zenekarok kíséretével több Dankó-nótát énekel. A cigány-zenekarok közül eddig fölléptek: fővárosiak: Balog Károly, ifj. Berkes Béla, Rácz Pál, Banda Marci, Vörös Elek, Farkas Pali, Dénes Józsa, Kóczé Antal, Radics Béla, Vörös Miska, Pege Károly, Rácz Laci; vidékiek: Magyarai testvérek (Debreczen), Lukács Károly (Sátoralja-Ujhely), Rácz Gyula (Kassa), Kiss

MAJOM-TANULMÁNYOK. — Simay Imre rajza.

Jancsi (Balaton-Füred), Márkus Péter (Dunaföldvár), Balog Gábor (Eger), Farkas Laci (Nagykörös), Farkas Sándor (Pécs). A további előadásokra jelentkeztek még: Balog Bandi (Kecskemét), Rácz Gyula (Nagy-Beckerek), Horváth Jancsi (Budapest), Rácz Rudi (Losoncz), Darázs Miska (Székesfehérvár), Oláh Józsi (Budapest).

«VASÁRNAPI UJSÁG»

50-ik évfolyam.

A »Vasárnapi Ujság« a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel s rendkívüli mellékletek-

kel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A »Vasárnapi Ujság« a jelen évben színes képeket is közöl: olyan több színben kivitt képeket, mint a minő volt legközelebb a II. Rákóczi Ferencz Mányoki Ádám eredeti festménye után készült arcképek általános tetszéssel fogadott színes nyomata.

Mikszáth Kálmán kitűnő íróink mint főmunkatárs lépett be a »Vasárnapi Ujság« szerkesztőségébe, s a vele kötött egyezés értelmében kizárólag a »Vasárnapi Ujság«-ba írja nagybecsű szépirodalmi közleményeit.

A Vasárnapi Ujság »Regénytár« című heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A »Vasárnapi Ujság« társalapja a most már 49-ik évfolyamában lévő »Politikai Ujdonságok«, mely a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A »Politikai Ujdonságok« előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a »Világkrónika« képes heti közlönyt és a »Magyar Gazda« című, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet.

RADIOS BÉLA ZENEKARA.

A »Világkrónika« hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkekkel kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, útirajzokat, úgyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési feltételeink:

A »Vasárnapi Ujság« negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A »Vasárnapi Ujság« a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 kor. 60 fillér.

A »Vasárnapi Ujság« és »Politikai Ujdonságok« a »Világkrónika« és a »Magyar Gazda« melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Új előfizetőink szíveskedjenek megrendelésük-nél nevüket, lakhelyüket, valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kiírni. — Régi előfizetőink legelőszörben úgy járnak el, ha cím-szalagjaikból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak. — Külföldi előfizetésekhöz kérjük a postailag meghatározott viteldíjat is csatolni.

Az előfizetések a »Vasárnapi Ujság« és »Politikai Ujdonságok« kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-Társaság a nyári szünet után szeptember 13-ikán ült össze először. Bodnár Zsigmond »A tragédia« című széptani tanulmányát adta elő, és nagy vonásokban ismertette a világirodalom alkotásait a tragédiáirásban, a görög végezet-tragédiáktól kezdve a XVIII. század drámaíróiáig. Pósa Lajos néhány költeményét mutatta be. Her-

PINTER PÁL CIGÁNY-ÉNEKTÁRSULATA.

ceg Ferencz »A mészáros« című novelláját olvasta föl, melynek tárgya a Rákóczi-korból való. A tetszéssel fogadott fölolvadások után zárt ülés volt, a melyen Szana Tamás főtitkár jelentette, hogy a társulat néhai alelnökének, Komócsy Józsefnek sír-emléke Zala György vésője alól kikerült s a leleplezés ünnepé október végén lesz, Herczeg Ferencz beszédet mond, Zemléni Árpád pedig költeményt

miatt Nógrádmegye főispánja, Török Zoltán elnököl, a ki lelkes beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Utána Nagy Mihály nógrádi alispán és Wagner Sándor polgármester üdvözölte a jelenlevőket s azután a közgyűlés újból Thuróczy Vilmost választotta meg elnöké, ügyvezető alelnök lett dr. Gyürky Géza nyitrai megyei főjegyző; főtitkár élet-hossziglan Clair Vilmos. Tiszteletbeli elnökökké választották dr. Kramolint, Nyitrai megye főispánját és dr. Fanc Imre esztergomi főjegyzőt; tiszteletbeli alelnökké Baross Juszti országgyűlési képviselőt. A közgyűlés előtt a honvédelmet Mezei Gyula igazgató főmérnök megkoszorúztatta az egyesület nevében, hazafias beszédet mondván. Az egyesület vagyona 1898—1902 közt 39,000 koronával, évi jövedelme 24,000 koronával emelkedett, a tagok száma megközelíti a nyolcezeret, az egyesületi intézmények (óvodák, népkönyvtárak, olvasó- és gazdagyesületek) folytonosan szaporodnak.

MI UJSÁG?

A király a galicizai hadgyakorlatokon. Ő Fel-sége szeptember 13-ikán délben érkezett Bécsből a galicizai lovassági hadgyakorlatokra. Vele volt Ferencz Ferdinánd trónörökös főherceg is. A szept. 13-ikán délben Lembergben történt ünnepélyes fogadtatás után a Felső Chlopy faluba ment, hol főhadiszállása volt berendezve. Innen van keltetve a hadsereghez intézett hadi parancs is, melyet a politikai lapok és körök most annyit tárgyalnak. A király kora reggel jelent meg a hadgyakorlatok színhelyén, dél felé visszatért Chlopyba, hol az udvari ebéd alatt a tapasztalatokat vitatták meg. A hadgyakorlatok szeptember 16-ikán végeztek s délután a király a trónörökösrel visszautazott Bécsbe, hol a német császár látogatását fogadja.

A német császár vadászata a bélyei uradalomban. Vilmos német császár az idén ismét vendége volt a baranyamegyei bélyei gazdag vadászterületen Frigyes főhercegnek, ki a tavasz elején jelen volt Berlinben egy katonai ünnepélyen és akkor meghívta a császárt vadászatra.

BALOG KÁROLY ZENEKARA.

 A Szinye-Lipóczi
Lithion-forrás

Salvator kitűnő sikerrel
használtatik

vese-, húgyhólyag- és közsérvénybántalmak ellen, húgy-
dara és vizeleti nehézségeknél, a czukros húgyútnál,
továbbá a légző és emésztési szervek hurutainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Csirmentes!

Kapható ásványvizekerekedésekben vagy a
Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.

Budapecsten, főrákati Édeskúti L. úrnál.

ne használjon mást, mint a

„STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti színét adja vissza. **Üvegje 2 K.**

ZOLTÁN BELA gyógyszer-tárában,

Budapest, V., Szabadsg-ter, a Sét-ter-ntosa
sarkán. 9938

Budapesten k
szertárában,

Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban
Budapest, IV., Egyetem-
utca 4.

Továbbá
a készítőnél: **Rozsnyay Máttyás** gyógyszerteráiban,
Arad, Szabadság-tér.

URANOS-KÉK

fehérnemű mosáshoz a legjobb kékítőszert. Törvénytől védve! Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kékítő. Olcsó és felülmúlhatatlan. 1 kis üveg 24 fillér, tízszeri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona, 1/2 üveg 1 korona. Mindenütt kapható. Utazatóktól óvakodjunk. Kizárólagos gyártói: **Hochsinger Testvérek vegyészeti gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkíméletesebb és leghatékosabb a

MARGIT-CREME,

mely vegytisztító, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz. Ezen világírű arckrém pár nap alatt eltávolítja a szívet, májfoltot, pattanást, bőrtörést (Mitesszer) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhegyeket és az arcot hófehérre, simává és üdvé váratja. Ára nagy üveg 2 kor., kis üveg 1 kor.

Margit hőlgyörp 1 kor. 20 fill. **Margit szappan** 70 fill. **Margit fogpép** (Zahn-pasta) 1 kor., **Margit arckrém** 1 korona.

Hamisítványok bíróság üldöztetnek.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:

Földes Kelemen győgsz. Arad.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a

MELANOGENE

fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár perc alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ára 2 kor. 80 fillér. 9815

Budapesti forratt: **Török József** győgsz. Király-u. 12. és Andrássy-út 29. — Kapható minden győgszertárban.

Alapítva: 1864. — Kitűntetve: Páris, Budapest, Bécs, Szeged. — Telefon 63—36.

BERKETZ I. UTÓDA

Kelme-, selyemfestő és vegytisztító gyára, Budapest, Kinizsi-u. 14.

Gyűjtőtelepek: IV., Váci-utca 51., VI., Izabella-utca 66., VII., Kerepesi-ut 78., VIII., Üllői-ut 30.

Videki megbízások jutányosan és pontosan teljesíttetnek.

Postaküldemények czimzendők: IX., Kinizsi-utca 14.

Hosszas kísérletezés után sikerült P. BOYER párisi (Boulevard Strassbourg 12.) győgszertárának egy oly gyakorlatias és elismerésre méltó szert föltalálni, melytől a haj egyszerű bedörzsölés után természetes hullámos lesz és hullámosságát 10—12 napig megtartja. Bebizonyított dolog, hogy a sütés a haját rövid idő alatt tönkre teszi, de meg oly sok fáradsággal is jár, hogy igen sok hölgy inkább lemond a sütött hajról, mint hogy haját tönkre tegye, vagy pedig naponként órák hosszáig süttesse. De legfőbb sikere ezen szernnek, mely „**Ondulatrice**” néven jön forgalomba, hogy az nem oly kikörmizött, mesterkelt hullámossá teszi a haját, mint a sütvás, hanem mint az itt föltüntetett ábrán is látható, szép lapos, természetes hullámossá. Orvosilag felülvizsgálva, teljesen ártalmatlan. Festett hajaknál is használható. Számtalan elismerő-levél. Egy üveg „**Ondulatrice**” ára 2 korona. Megrendeléseket utánvét mellett eszközöl a

Vanicek Gyula, női fodrász, Budapest, IX. ker., Soroksári-utca 16. szám.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co., Elberfeld Abteil. für pharmaceut. Produkte.

Somatose

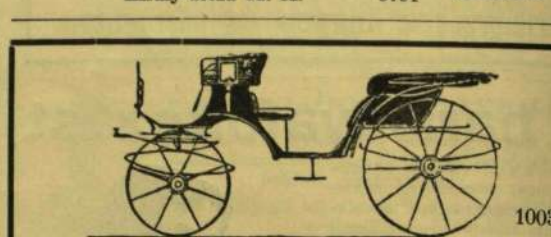
oldható húsfehérnye, a hús tápanyagát (fehérnyét és sókat) majdnem teljesen könnyen oldható por alakjában tartalmazza; kioldható étvágygerjesztő **erősítő-szer** gyengécske táplálkozásban soknak, anélkül, hogy elmaradottaknak, melegeknek, ideg- és gyomorbetegnek, üdülőknek, stb.

Vas-Somatose alakjában különösen sápkórosoknak orvosilag ajánlva.

Vas-Somatose 20% szerves vasvegyületet tartalmazó tiszta Somatose Raktáron a győgszertárakban és gyógyszerkereskedésekben. Csak eredeti csomagolásban valódi.

ESZMÉNYI KEBEL

érhető el a **Pillules orientales** által, Ratió győgszertárától Párisban, Passage Verdean 6, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egésznek ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomának szilárdságát biztosítja. Egy üvege ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: **Török József**, Budapest, Király-utca 12. sz. 9791

ZSIGMONDI KÁROLY kocsigyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3. a központi vásárcsarnok mögött. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld. **Museum-körúti raktárát beszüntette.** Használt kocsikat becsérél, javításokat elfogad.

Eddig nem létezett, pártatlan a maga nemében a

„REKORD” műintézet vállalata,

mely hazai szegénysorsu akadémiai művészekből alakult, a czéljuk a nagyközönségnek alkalmat nyújtani igaz művészi munkák olcsó beszerzésére. Kérjük a n. é. közönség b. pártfogását, mert ezáltal alkalmat nyújt az elnyomott művészeknek pályájuk folytatására. 9967

Jó munkáért mindenkor kezeséget vállalunk bármely rossz fénykép után is.

Árak minden utánfizetés nélkül:

Életrajziak krétarajzok vagy nagyítások papírképpel együtt 3 kor.

Életrajziak Pastel-festmény papírképpel együtt 6 kor.

Életrajziak olajfestmény 10 kor.

Videki megrendelések utánvétellel, minden fénykép után 1 kor. csomagolási díj fizetendő.

Műterem: VII., Rottenbiller-utca 46.

Az egyedül létező valódi angol

SZÉPÍTŐSZER

a Balassa-féle valódi angol **UGORKATEJ,** mely azonnal eltávolítja minden szívet, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitesszer) stb. és az arcnak friss üdőséget, fiataloságot kölcsönöz.

Egy üveg ára 2 kor., ehhez **ugorka-szappan** 1 kor., **poudre** 2 kor. 9980

Füszértul-dési hely: **Balassa Kornél** győgsz. Temesvár.

Kapható minden győgszertárban. Forrattár Budapest: **Török József** győgszertárban Király-utca 12 és Andrássy-út 26.

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLER TERMÉSZETES SAVANYÚ-VÍZ

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

„szarvas” vagy „kulcs” jeggyel legjobban, legkiadósabb s emellegva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

+ Soványosság +

Száp testet, testidomokat a mi keleti aróporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást értek el. Orvosi rend szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédít. Nem okoz allergiát. Ára kártyánál 2 kor. 50 fillér. Postán küldve vagy utánvétellel. Használati utasítással. **Hygien. Institut** 9771

D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Könyvgyártóstrasse 78. Forrattár Magyarország részére: **Török József** győgsz. Király-u. 12.

3793. SZ.

Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok élelemszükségeinek biztosítása iránt.

A tárgyalás tartatik																	
mely napon	mely állomás és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		A következő katonai élelemszükségekre nézve						Kérvényelési határidő				
					metől	meddig	naponként circa		évenként		bánap pénz						
							kenyér	zab	rozs	zab	a következő cikkekre						
											840 grammal	4200 grammal	métermázsza	kenyér	zab		
																adag	korona
1903. évi október 19-én, délelőtt 10 órakor	Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Sopronban	Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Komáromban	A cs. és kir. élelmezési raktár Fossorban, Mária Terézia-út 2. sz.	Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg	1904. évi január hó 1-től	Feltöltés	Téli	1. A cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok, intézetek és elszigeteltek részére.						Minden ötödik nap előlétesen. Nyár folyamán a kenyér esetleg rövidideb, mint 5 napi határidőkben átadandó.	Minden ötödik nap előlétesen, azaz minden hó 5., 10., 15., 20., 25. és utolsó napján: saját lovaknak az egész hónapra előlétesen is minden hó 1-jén.
				Nagyszombat	—					793	28	2130	430	2000	200		
				Bazin	Modor v. Czajla					732	146	1950	2400	1800	1800		
				Somorja	—					143	146	300	2250	400	1700		
				Nezsider	—					270	191	720	2950	700	2000		
				Szt.-György	Szöllős v. Réce					443	449	1180	6910	1200	5000		
				Trencsén-Teplitz	—					154	145	420	2230	400	1700		
				Pöstyén	—					60	—	90	—	100	—		
				Esztergom	—					72	—	60	—	100	—		
				Győr Szabadhegygyel	Abda-Börcs					5	—	60	—	100	—		
1903. október 20-án, délelőtt 10 órakor	Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Sopronban	Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Komáromban	A cs. és kir. élelmezési raktár Fossorban, Mária Terézia-út 2. sz.	Hajmáskér	Felső Ballapuszta	cs. és kir. hadsereg	1904. évi december hó 31-ig	Feltöltés	Téli	1118	36	2956	552	2700	360	2. A fegyvergyakorlatra behívandó szabad-ságotlalt és póttartalékosok számára, egészben körülbelül:	3. Az átvonulásra való éllelmi cikkek szállítására a fentemlített állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.
				Nagy-Kanizsa	Kis-Kanizsa					1846	369	4881	5656	4100	3660		
				Kőszeg	—					69	—	182	—	200	—		
				Kismarton	—					400	24	737	368	800	220		
				Trencsén	—					380	9	708	138	800	80		
				Somorja	—					90	—	165	—	200	—		
				Nagy-Szombat	—					70000	—	—	—	—	—		
				Esztergom	—					1600	—	—	—	—	—		
				Győr Szabadhegygyel	—					2400	—	—	—	—	—		
				Nagy-Kanizsa	—					20000	—	—	—	—	—		
Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	Mint fent	30000	10000	—	—	—	—	4. Az átvonulásra való éllelmi cikkek szállítására a fentemlített állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.	
										500	—	—	—	—	—		—

Észrevétel.

A) A tartalék-készlet harmincnapi, az egész állományra számított folyó szükséglet mennyiségében iratik elő. Örleli akadályoknál a hadtest-hadbiztosság kivételesen megengedi a bérlőnek, hogy az 5-10 napi liszt-szükséglet egyenértékét ideiglenesen liszt helyett kenyérnek való gabona alakjában tartsa készletben.

B) Azon ajánlatnyerő, a ki Trencsénben a kenyeret szállítja, köteles esetleg a trencsén-tepliezi cs. és kir. katonafürdő-intézet legénységének körülbelül 60 adagnyi napi kenyérszükségletét az 1904-iki fűrdőidény alatt a haszonbéri áron Trencsénben előállítani.

C) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésre álló saját készleteit a közlekedési vonalakon fekvő állomásokban használatba vétetni.

D) A kenyér mindig a szükségleti állomáson előállítandó, ahol egyszerűsind a rozsliszt tartalékkészlete is elhelyezendő.

E) A bérlő köteles zabraktárában a próbarostálásra teljesen alkalmas és jó állapotban levő szélrostat tartani.

F) Nezsider-, Esztergom- és Győr (Szabadhegy)-ben a vállalkozó köteles az elfogadott ártól a meghatározott időn át egy esetleg összpontosítandó lovas-hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban, vagy pedig egy gyalog-hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is ez állomásokon vagy ezek társ-állomásain kiszolgáltatni. Ezen társ-állomások Nezsiderre nézve a következők: Parndorf, Nyulas, Vedeny, Gálos. Győrré nézve: Szt. Iván, Poér, Pusztá-Töltéstava és a szomszéd puszták. A társ-állomásokra való odavitel megtérítése esetről-esetre lesz kialakítva. A nagykanizsai állomáson az 5. sz. lőoroszási bizottság szükséglete, mely előre meg nem határozható és a hirdetményben csak átlagosan vétetett fel, a vállalkozó által az elfogadott ártól szállítandó. Azon állomásokban, hol lovassági altisztképző-iskolák állítanak fel, a bérlő köteles az ezáltal eredő többszükségletet kenyérben és zabban — kívánatra — a szerződési áron szállítani.

G) A katonakenyér tisztá rozslisztből, 1400 grammos cipóban készíthető és a csapatoknak átadandó. A katonakenyérhez a sütő liszt egy métermázsájára, azaz 101 darab 1400 grammos kenyérhez a helyben szokásos minőségű sabból 1 kilogramm keverendő. A kenyércipó 1600 grammal mérendő ki tésztaban, és 1400 grammal kisütendő. Az ár pedig adagonként 840 grammra szabandó.

H) A mozgosítás esetére vonatkozó külön határozványok a szállítási feltételek füzete XXVII. cikkében foglaltatnak.

1. A császári és kir. közös hadsereg-csapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. Minden ajánlattevő a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhítelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbízhatóknak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, iparosok és kereskedők, kiknek kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégük nem volna, az elsőfokú politikai (ipar)-hatóság által, és a mezőgazdasággal foglalkozó be nem jegyzett vállalkozók részére az illetékes gazdasági egyet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik. — Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyítványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a kiállító kamara vagy egyesület által a tárgyalást megelőző napig mint «bizalmas és sürgős» a tárgyaló

bizottságoknak beküldendő. Az elkészés következményeit minden körülmények között a fél viseli.

3. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, egykoronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előírt bánatpénzekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniük, későbbben érkező vagy távirati úton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

4. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.

5. A részletesebb feltételek Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1903. évi augusztus hó 1-én keltezett, két-két összehangzó példányban elkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, és a pozsonyi, komáromi valamint a soproni cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők. Különben az előírt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktáraknál (ívenként 8 fillért) mindenki által megkapható.

6. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől fel vannak mentve s ezek, valamint a mezőgazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállítására különösen figyelemmel tartatnak.

Termelők és mezőgazdasági egyesületek azon vállalatokra nézve, a melyet saját termelésükkel teljesíteni képesek, óvadék letétele alól szintén fel vannak mentve.

Termelők, mezőgazdasági egyesületek és termelők ajánlatai, — a kenyér szállítását illetőleg a sütőiparosok ajánlatai is — egyenlő árak mellett, más vállalkozókkal szemben előnyben részesítetnek.

7. Összetes ajánlatok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a feltételi füzet XVII-ik cikkelyében meghatározott kereten belül vétetnek és ha együtt véve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemű cikkeknek az ajánlatban az ár minden egyes cikkre nézve külön kitüntetendő.

8. A cikkek kiszolgáltatásának a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

Az élelmezési szükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe (Concurrenz-orte) való elfuvarozására nézve a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt az előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már benfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkeknek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

9. Az ajánlkozók a hadseregigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvénycikk 314. és 315. §§-ában — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapított határidőnek betartásáról.

10. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

11. A szállítási feltételek füzetében foglaltak betartására már ajánlatának benyújtásával minden ajánlattevő kötelezve van.

12. A bérlők raktárainak a laktanyáktól több mint 1-9 km. távolságra fekvődniük nem szabad; azon esetben, ha ezek több mint 1-9 km. távolságra esnének, akkor a bérlő köteles úgy a kenyér, mint a takarmány elfuvarozását minden kárpótlás nélkül eszközölni.

13. A kereset összegeket a postai takarékpénztárak check- vagy clearing-forgalom útján való kifizetésére nézve a szállítási feltételfüzet XIX. cikkére utasítottatik.

Kelt Pozsonyban, 1903. évi szeptember hó 15-én.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Ajánlati minta.

1 korona
bélyeg

Én alulírt az 1903. évi szeptember hó 15-én, 3793. szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. állomáson s az ahhoz tartozó helyiségeken szükséges:

a kenyérnek 840 grammos (1400 grammos cipókban) adagját f., azaz filléért
s zabnak 4200 grammos adagját f., azaz filléért

az 19... évi 1-től 19... évi hó végeig terjedő időtartamra szállítani, az átvonuló élelmi szükségleteit a cs. és kir. közös hadsereg-csapatok részére az előkészített feltételi füzet IV. cikkelye értelmében kiszolgáltatni.

Ezen ajánlatomért a mellékelt, külön borítékba zárt (vagy: ez ide csatolt elismervény szerint a pénztárnál letéteményezett, semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen összesen korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az erről vett hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknál óvadék-összegre kiegészíteni s ha ezt elmulasztanám, a hadseregigazgatást feljogosítom, hogy ezen kiegészítést a szállítási keresemény visszatartásával eszközölje.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken felül magamat a tárgyalásra előkészített, 1903. évi augusztus hó 1-én keltezett, szállítási feltételi füzeteken foglaltaknak is alávetem.

Az N. nek N-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízatásomról és vállalatképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az nek fog átküldetni.

Kelt N. ben, 1903. hó én. N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye).

Az ajánlat lepecsételendő és borítékára irandó:
•Ajánlat az 1903.-án kihirdetett s 1903.-én tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön borítékban pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapírok) számokkal és szóval kiirandó.

39. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ

NAGY MIKLÓS.

FŐMUNKATÁRS

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 27.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egy évre 24 korona, fél évre 12. Csúpn a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 16 korona, fél évre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egy évre 10 korona, fél évre 5. Kihirdetési előfizetésekre a postai társaság megkötött viselteti le cselekedni.

TOLSZTOJ LEO.

(Születésének hetvenötödik évfordulóján.)

A ZA DÚS fehér szakállú, orosz paraszt-darócza öltözött agastyán, kinek képét itt közöljük, korunk irodalmának egyik legeredetibb, legmélyebb eszméjéről és legnagyobb szabású alakja. A legnagyobb regényírók közé tartozik, e mellett próféta, a ki magába szállást, a természethez, az egyszerű igazsághoz s a felebaráti szeretethez való visszatérést prédikál népének s az egész emberiségnek, bölcselkedő, a ki az élet legnagyobb, legnehezebb kérdéseire függeszti igazságkereső tekintetét, rajongó, a ki nemcsak hisz a vallás nagy igazságaiban, hanem le is vonja belőlük magára és az emberiségre vonatkozólag az összes következtetéseket s ezek szerint rendezi be életét. A mai irodalomban ő mozgat legnagyobb kérdéseket s ő mutat legkiméletlenebbül a társadalom, az állami élet és a művelődés ama betegségeire, melyek előtt különben jobb szeretnek az emberek szemet hunyni. Hogy túlságos sötétben lát, hogy gyakran nézi bűnnek azt, a mi nem egyéb a történeti fejlődés természetes jelenségénél, hogy az államot, az egyházat, a társadalmat felelőssé teszi oly bajokért, melyekért csak az emberi intézmények tökéletlensége felelős, — összes túlságos sötétben lát, hogy gyakran nézi bűnnek azt, a mi nem egyéb a történeti fejlődés természetes jelenségénél, hogy az államot, az egyházat, a társadalmat felelőssé teszi oly bajokért, melyekért csak az emberi intézmények tökéletlensége felelős, — összes túlságos

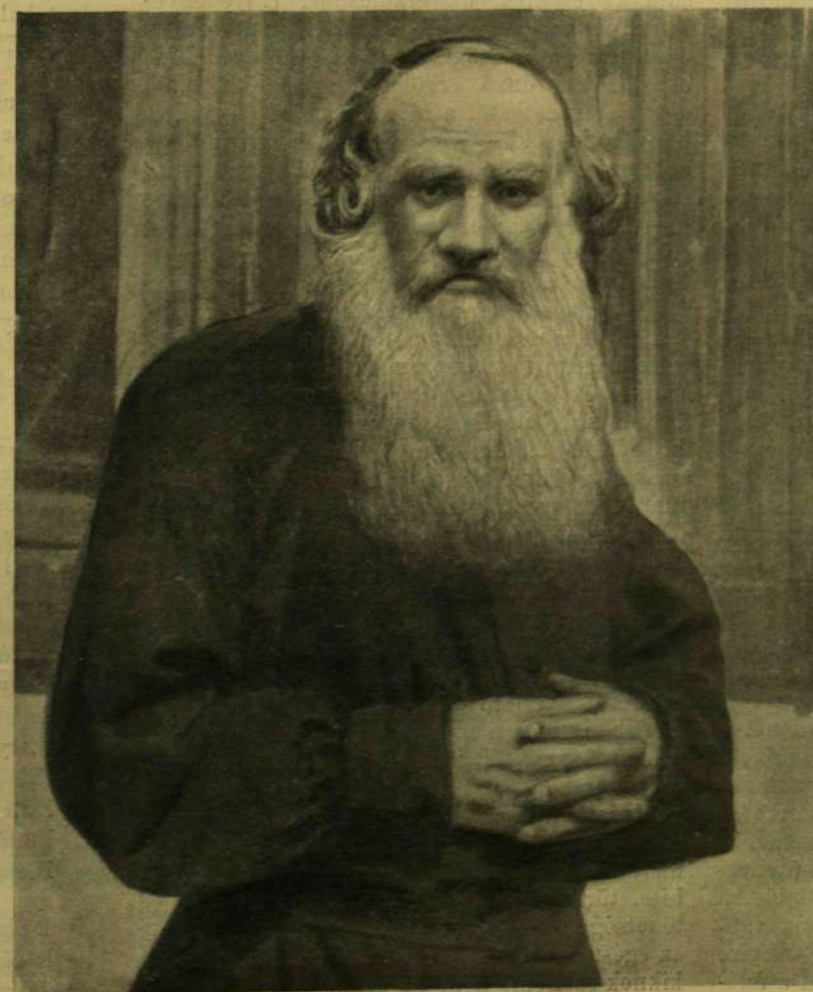
nél fogva elmondhat és megírhat olyan dolgokat, melyekért Oroszországnál sokkal szabadabb országokban is meggyűlnék a baja az írónak a hatóságokkal s ez magyarázza meg azt a tiszteletet és hódolatot, melylyel az orosz nemzet s a külföld legjobbjai feléje fordultak most, születésének hetvenötödik évfordulóján. Gróf Tolsztoj Nikolajevics Leo 1828 szeptember 9-én született Jasznaia-Polyánában, atyja ősi birtokán. Születése révén tagja a legelőkelőbb orosz arisztokráciának, a melyet műveiben a gúny s a komor dorgálás hangján annyit ostoroz s a melynek éles szemmel látja minden bűnét, de nem bírja megtalálni erőnyeit. Ugyanúgy nevelkedett s úgy kezdte pályáját, mint az orosz főúri sarjak mindegyike szokta: előbb orosz tanító oktatta, aztán francia nevelő keze alá került; majd három évig a kazáni egyetem hallgatója lett, jogi és keleti nyelvészeti tanulmányokkal foglalkozott. Ezután belekerült

az orosz úri társasélet sodrába, de hamar elfordult ennek ürességétől és erkölcsi sivárságtól. 1851-ben katona lett, a Kaukázusban szolgált, mint tiszt. Itt, a főséges hegyek, a rengeteg őserdők között, a szabad természetben élve, visszanyerte lelke rugalmasságát, a krimi háború pedig, melyben részt vett s melynek borzalmai a szilisztriai és a szabastopoli csatákban végig szenvedte, mélyen megrendítette lelkét.

A háború után Németországban, Svájcban és Olaszországban utazott; ezzel az úttal úgyszólván állása és rangja iránti tartozását róta le, nagyobb hatással azonban fejlődésére nem volt. Visszatérve megnősült, egy Behrs nevű moszkvai orvos leányát vette feleségül s mivel a nagyvárosi társadalomban sehogy se tudta helyét megtalálni, visszavonult Jasznaia-Polyánába. Itt, apai örökében él azóta úgyszólván megvakítás nélkül s itt fejlődött a magányban emberi, írói és erkölcsi reformatori egyénisége azzá, a minek ma ismerjük.

Még kaukázusi katonáskodása előtt tette meg az irodalomban első lépéseit, gyermekkori visszaemlékezésekkel s a hegyi lakók életének néhány friss rajzával. A krimi háború után adta ki három «Szabasztopoli elbeszélés»-ét, melyekben a nevezetes vár ostromából mond el érdekes jeleneteket. Írt ez időben néhány más elbeszélést is, de igazi hírnévre csak 1865-ben jutott, mikor kiadta első nagy regényét, a modern irodalom egyik legnagyobb szabású alkotását, a «Háború és béke» című történeti regényt.

Ez a műve, mely pusztán esztetikai szempontból tekintve összes munkái közül a legbecselebb, még teljesen irodalmi jellegű. A mi erkölcsi és társadalmi irányzatosság van benne, az nem nyomja el egyetlenszer sem az elbeszélés nyugodt, biztos folyását, a cselekvényből az olvasó maga fejt ki a célzatot, az író nem prédikál, csak élénk állítja a tényeket, hogy gondolkodjunk felettük kiki a maga módja sze-

TOLSZTOJ LEO.